

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

לפני כבוד השופטת רבקה פוקס

התובעים

פלוני (1-33)

כולם ע"י ב"כ עו"ד אלידע כהן ועו"ד חנה כהן

נגד

הנתבעים

1. הרשות הפלסטינית

2. ארגון השחרור הפלסטיני

(Palestine Liberation Organization)

שניהם ע"י ב"כ עו"ד אביטל שרון ממשרד עו"ד יוסף ארנון

3. ארגון הג'יהאד האסלאמי
באמצעות הנתבעים 5 ו-6 (פעיליו)

4. עזבון הינאדי תייסיר ג'ראדאת
באמצעות אביה תייסיר ג'ראדאת

5. אמג'ד עביד (אסיר)

6. סמי ג'ראדאת (אסיר)

7. ג'מאל מחאג'נה

פסק דין

- 1
- 2 1. בפניי תביעת פיצויים שהגישו חלק מהפצועים וחלק מבני משפחות הנרצחים (להלן:
- 3 "התובעים") באירוע טרור שאירע ביום 4.10.2003 (ח' בתשרי תשס"ד) במסעדת "מקסים" שבמבואות
- 4 הדרומיים של העיר חיפה (להלן: "הפיגוע").
- 5 מסעדת מקסים, האמורה, ידועה במשך שנים כסמל לשותפות ולדו קיום בעיר חיפה, בבעלות משותפת
- 6 של יהודים וערבים – בה התארחו מבקרים רבים מכל גווי הקשת (להלן: "מסעדת מקסים" או
- 7 "המסעדה").
- 8 ביום 4.10.2003, יום שבת שקדם ליום כיפור, הגיעה המחבלת הינאדי תייסיר ג'ראדאת (להלן:
- 9 "המחבלת") למסעדת מקסים וכשהיא עומדת במרכז, פוצצה חגורת נפץ שנשאה על גופה, כך המיטה
- 10 אסון כבד על עובדי המסעדה ואורחיה, יהודים וערבים כאחד – אסון שהשפיע על הציבור כולו.
- 11 הפיגוע הנורא, בעיבורה של מסעדה הומת אדם, הביא לפגיעה באנשים תמימים ישרי דרך שבאקראי
- 12 נקלעו למקום, בעובדים המסורים של המסעדה – ולא פסחה על ילדים קטנים, הורים, סבים וסבתות
- 13 בזריעת הרס וחורבן, במעשה טרור בו קופחו חייהם של 21 בני אדם ועוד 51 שנפצעו ברמות פציעה
- 14 שונות, חלקן חמורות וקשות אותן יישאו לאורך כל ימי חייהם.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

המחבלת המתאבדת נתבעה באמצעות עיזבונה, ושותפיה לפיגוע אמג'ד עבידי (נתבע 5) וסאמי ג'רדאת (נתבע 6), זומנו למתן עדות בהליך זה כאסירים, לאחר שהורשעו על פי הודאתם בבית משפט צבאי ונידונו לעונשים של 21 מאסרי עולם ועוד מספר שנות מאסר נוספות לכל אחד מהם, בגין חלקם במעשה הנפשע.

2. אודות התובעים, חלק מנפגעי אירוע התופת וקורבנותיו, אפרט בהרחבה בפרק הנוק, הם בני משפחת המנוח ג'ורג' מ' ז"ל (תובעים 3-7 וכן 33), בני משפחת המנוח מטאנס כ' ז"ל (תובעים 8-15), בני משפחת המנוח חנא פ' ז"ל (תובעים 16-20), בני משפחת המנוח שרבל מ' ז"ל (תובעים 21-25) בני משפחת המנוח אוסאמה נ' ז"ל (תובעים 26-32) והפצועים האיג ב' (תובע מס' 1), אליאס נ' (תובע מס' 2) ופייר מ' (תובע מס' 33).

3. התביעה הוגשה נגד הרשות הפלסטינית וארגון השחרור הפלסטיני, שניהלו את הגנתם בהליך (להלן: "**הנתבעים 1 ו-2**" או "**הנתבעים**"), וכן נגד ארגון הג'יהאד האסלאמי, עיזבון המחבלת המתאבדת הינאדי תייסיר ג'ראדאת – שביצעה את הפיגוע ביחד עם הנתבע 5, אמג'ד עבידי עביד (להלן: "**אמג'ד עבידי**"), והנתבע 6 סאמי ג'רדאת (להלן: "**סאמי ג'רדאת**"), וכן נגד ג'מאל מחאג'ינה, נתבע 7, אזרח ישראל שהועמד לדין בישראל משנטל חלק בהסעת המחבלת מאזור ברטעה לחיפה. הנתבעים 3-7 לא הגישו כתב הגנה ולא ניהלו את הגנתם, הגם שהנתבעים 5 ו-6 זומנו לעדות ע"י התובעים במהלך שמיעת הראיות במסגרת פרשת התביעה.

עיקר הסוגיה הרלוונטית בהליך זה:

4. אין חולק כי את הפיגוע ביצעה מחבלת המשתייכת לארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, כך שותפיה אמג'ד עבידי וסאמי ג'רדאת, גם הם נמנו על ארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני (להלן: "**הג'יהאד**" או "**גא"פ**").

5. על פי עדות השותפים לפיגוע, כמו גם יתר הראיות שהוגשו עולה כי השלושה ביצעו את הפיגוע, מטעם ארגון הג'יהאד האסלאמי בג'נין, כשחלקו של אמג'ד עבידי היה בהכנת חגורת הנפץ שהופעלה ע"י המחבלת במסעדת "מקסים", וחלקו של סאמי ג'רדאת היה באיתור המחבלת, שהייתה ארוסתו של אחיו סאלח שנהרג לטענתו ע"י צה"ל. סאמי ג'רדאת גם דאג לצלם את המחבלת בסרט וידאו בטרם יציאתה לפיגוע, כדרך נלוזה שסיגלו לעצמם המתאבדים המצלמים עצמם על רקע סמלי הארגון אליו הם משתייכים.

6. כך מנסח המומחה מטעם התובעים, מר יוסי קופרווסר, ברישא לחוות דעתו ת/9, את השאלה העיקרית בהליך, כהאי ליסנא:

"נתבקשתי ע"י בני משפחות התובעים... באמצעות עו"ד אלידע הכהן, לחוות דעתי המקצועית בעניין אחריות הרשות הפלשתינית (להלן תכונה גם "הרש"פ") והארגון לשחרור פלשתינ (להלן יכונה גם "אש"פ") לפיגוע שביצעה תשתית הג'יהאד האיסלאמי בג'נין, במסעדת מקסים בחיפה ב-4 אוקטובר 2003".

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

7. בקצירת האומר, טוענים התובעים כי גם שהוכח שהפיגוע תוכנן ובוצע ע"י הג'יהאד האסלאמי בג'נין – יש לחייב את הרשות הפלסטינית (להלן: "הרש"פ" או "הרשות") ואת ארגון שחרור פלסטין (להלן: "אש"פ") בפיצוי התובעים; בין בשל רשלנותם, בין בשל הפרת חובה חקוקה על ידם, ובין מכוח סעיף 12 לפקודת הנזיקין על כל חלופותיו.

התובעים נסמכים על חוות דעתו של המומחה תא"ל (במיל') מר יוסי קופרווסר (להלן: "המומחה י" קופרווסר") על הנספחים שצירף וכן על עדים וראיות שהוגשו במהלך שלב שמיעת הראיות.

8. הנתבעים 1 ו-2 – רק הם ניהלו את ההליך, עותרים לדחיית התביעה ומעלים קשיים בנוגע לראיות עליהן מסתמכים התובעים, חלקן מדובר, לשיטתם, בראיות לא קבילות ולמצער ללא משקל ראיתי.

ב"כ הנתבעים 1 ו-2 יצאה נגד חוות הדעת של מר יוסי קופרווסר וטענה כי מדובר בחוות דעת שמסקנותיה סומנו מראש, ואשר נכתבה בהטיה מגמתית של המומחה. כמו כן הדגישה ב"כ הנתבעים 1 ו-2 כי נספחים שונים שהוגשו וצורפו לחוות הדעת, לא נכתבו ולא נערכו על ידי המומחה, דבר שהתגלה רק בחקירה הנגדית.

ב"כ הנתבעים 1 ו-2 הפנתה לעדות העד עצמו, אשר לא הכחיש את ההטיה בקריאת מסמכי השלל, אלא שאם נדייק בדבריו, יש לציין כי העד מגדיר את ההטיה כהטיה מושכלת שעולה בקנה אחד עם התמונה השלמה (עמ' 202 לפרוטוקול).

9. עוד אומר כי המומחה י" קופרווסר אכן הגיש נספחים נושאי אופי של סיכום דברים שלא כתב בעצמו – אלא שבסופו של יום טען כי הם צורפו לחוות דעתו לאחר שעברו את שבט ביקורתו במסגרת תפקידו במערך המודיעין ועל פי מומחיותו – וגם לכך יש לתת את הדעת (ר' למשל עמ' 163 לפרוטוקול).

10. כפי שיובהר בפרקים הבאים, בכל הנוגע לנתבעים 1 ו-2, התביעה היא הלכה ולמעשה נגד הרש"פ, במיוחד עת מיקדו התובעים את התביעה נגד הרש"פ.

מבוא:

11. התובעים משתיתים את תביעתם על חוות דעת של מר יוסי קופרווסר, תא"ל במילואים, לזכותו 35 שנות עבודה מקצועית, ולו מומחיות בחקר ארגוני הטרור הפלסטיני (שיטות פעולה, מימון, אידיאולוגיה) ובמחקר אודות "הרשות הפלסטינית", מנגנוני הביטחון הפלסטיני והחברה הפלסטינית.

כל יתר הראיות שהובאו ע"י התובעים הן בעיקרן, לשיטתם, הוכחת הבסיס לחוות הדעת.

להלן אפרט את תחומי עיסוקו של המומחה י" קופרווסר בשנים הרלוונטיות להליך זה, כפי שנוסחו ברישא לחוות הדעת:

1998 – 2001 – קצין המודיעין הפיקודי של פיקוד המרכז בצה"ל, בדרגת אלוף-משנה

2001 – 2006 – ראש חטיבת המחקר באמ"ן, בדרגת תת-אלוף: אחריות כוללת הכנת דו"חות

מודיעין, מחקרים והערכות עבור המטה הכללי של צה"ל וכן עבור שר הביטחון, ראש

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

הממשלה, הקבינט, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת (וועדות המשנה שלה); אחריות
להכנת הערכת המודיעין הלאומית השנתית של ישראל והעברתה למטה הכללי ולדרג
המדיני.

2006 – 2007 – עמית מחקר אורח במכון ברוקינגס בושינגטון.

2007 – 2009 – ייעוץ בטחוני לממשלת קולומביה.

2009 – 2014 – משנה למנכ"ל ומנכ"ל המשרד לנושאים אסטרטגים, ממשלת ישראל.

היום – חוקר בכיר במרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה וראש הפרויקט לנושאים
אזוריים במכון. ראש המכון לחקר המתודולוגיה של המודיעין במרכז למורשת המודיעין.

12. הנתבעים 1 ו-2 משתיתים את הגנתם על שני עדים מטעמם, אודותיהם אפרט להלן.

אקדמת מילין:

13. בפתח פרק זה ולפני שאפרט את חוות דעת המומחה י. קופרווסר, מצאתי לציין מחד גיסא,
את העובדה כי מדובר במומחה בעל ניסיון וידע רב, שהגיש חוות דעת מעמיקה המושתתת על מגוון
מקורות שהוא מצוי בהם – אך מאידך גיסא, מצאתי להדגיש את החובה לקרוא את חוות הדעת בעיון
רב ולהיות ערים לעובדה כי פעמים נוטה המומחה בחוות דעתו להערכות ולמסקנות מודיעיניות, שאינן
בסיס להכרעה המסורה לבית המשפט במלאכת הדיון המשפטי.

האבחנות בין התחומים פעמים מובהקות ופעמים דקות, אך חייבות לקבל את תשומת הלב הראויה.
עוד אציין בהמשך לאמור לעיל, כי אין להתעלם מעדות המומחה לפיה חוות דעתו מבוססת על חומר
גלוי שנחשף, כשהוא מוסיף הערה לתשומת לב המעיין בחוות הדעת, לפיה:

”מובן מאליו שאין ביכולתי להציג את מלוא החומר אליו נחשפתי במהלך שירותי הצבאי
שכן חלק מהחומר הוא סודי ביותר ומעלה וחשיפתו עלולה לפגוע בבטחון המדינה ולכן בחוות
דעתי זו עשיתי שימוש במידע גלוי לכל, אשר תומך במידע אליו נחשפתי במהלך שירותי
הצבאי ואשר ידוע לי באופן אישי היטב.” (עמ' 4 סעיף 3 לחוות הדעת)

באלה הנתונים, נדרש בית המשפט לשוב ולהזהיר עצמו, משלא כל החומר, אחרי הכול, מוצג בפניו,
גם אם מדובר בטעמים מוצדקים.

14. עוד אציין כי חוות דעת המומחה י. קופרווסר, גם שהיא מעמיקה ומנומקת, עדיין מתחייבת
בחינתה בכלים משפטיים, על פי ארגז הכלים הייחודי להליך המשפטי.

הדברים האמורים מוצאים עוגן למשל במסקנות שמבסס המומחה על אימרות שנמסרו על ידי
המפגעים השונים לאורך השנים בחקירותיהם במשטרה, בנסיבות בהן לא תמיד מדובר, כפי שיובהר
בהמשך – באימרות שניתן להגיש בהליך המשפטי לצורך אמיתות תוכן.

בבית המשפט בהליך זה, פעמים עמדה הסוגיה של קבילות האימרות, בנסיבות בהן חלק מהמפגעים
שהוזמנו לעדות ושאינם בעלי דין בהליך – הכחישו את אימרותיהם, הוסיפו וגרעו, ובהמשך מסרו כי

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

הודאתם במשפט הפלילי, במסגרת הסדר טיעון, הייתה מבלי שניתן להם הסבר. באלה הנתונים, אין מנוס מלבחון את האומדות בהליך דכאן גם בשאלת הקבילות וגם בשאלת המשקל, כל אימרה לנסיבותיה – וכפועל יוצא יש בכך גם השפעה על מסקנות המומחה.

15. עוד אבהיר כי עד שהעיד בהליך כאן והכחיש את הכרעת הדין בעניינו, פעמים הכרעת הדין לא יכולה לעמוד בקריטריונים להגשה כראיה, משאין הכרעת הדין עומדת בתנאי סעיף 42 לפקודת הראיות, וגם לכך יש לתת את הדעת.

42א. (א) הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק, הוא בעל דין במשפט האזרחי.

הכרעת דין למשל של עד שהורשע בבית משפט צבאי – אך הוא אינו בעל דין בהליך זה, וגם לא ניתן לקבוע כי קיים בעל דין אחר שהוזמן כדין ולדיון ושהוא חליפו, או מי שאחריותו נובעת מאחריות העד – מעלה שאלה של קבילות, כאשר ההשלכות של שאלה זו, גם הן משפיעות בהמשך על חוות דעת המומחה י' קופרווסר, שם שולבה הכרעת הדין, ללא קשר לשאלה של קבילות ומשקל.

16. המומחה י' קופרווסר אינו עושה את האבחנות האמורות לעיל, בכובעו כמומחה בתחומו וכאיש מודיעין, אך אין בכך כדי לפטור את בית המשפט מלבחון את הראיות עליהן מסתמך המומחה בכלים העומדים לרשותו, וכפועל יוצא לבחון את השפעתן על מסקנות חוות הדעת.

17. שונים פני הדברים כשדנים בפרקים מתוך חוות הדעת של המומחה י' קופרווסר, הנשענים על מה שכונה בהליך ובפסיקה "מסמכי השלל", קרי מסמכים שנלקחו ע"י צה"ל במבצע "חומת מגן", בשנת 2002, השופכים אור על התנהלות הרש"פ, שהיא בעל דין בהליך זה, כפי שעולה מתוך מסמכיה – בבחינת הודאת חוץ של בעל דין.

לשיטתי, מדובר במסמכים קבילים ובמשקל רב – משנאספו במשרדי הרש"פ במהלך מבצע צבאי, מסמכים מקוריים, אותנטיים ואמינים, אשר **במומחיותו** של המומחה י' קופרווסר להעריכם, לתרגמם ולהגישם לבית המשפט כראיה.

ר' עמ' 54 לחוות הדעת של המומחה י' קופרווסר :

"אני מצרף לחוות דעתי את דו"ח השר דני נווה. דו"ח זה הוכן על ידי חטיבת המחקר באמ"ן, בעת שאני עמדת בראש חטיבת המחקר של אמ"ן ולכן הדו"ח, תוכנו ואופן עריכתו על ידי פקודיי, מוכרים לי אישית היטב. אין צל של ספק כי המסמכים המצויים בדו"ח הנם אותנטיים. הדבר יפה גם למסמכי השלל הנוספים שאני מצרף לחוות דעתי. את מרכז המידע למודיעין וטרור בצורתו המקורית הוריתי להקים כחלק מחטיבת המחקר בתקופת היותי ראש חטיבת המחקר באמ"ן. אני נמצא במלמ באופן פיסית שעות רבות מדי שבוע, אני נושא בו תפקיד רשמי (אני ראש המכון לחקר המתודולוגיה של המודיעין במרכז למורשת המודיעין) ופרסומיו המצורפים להלן מוכרים לי."

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

18. בעניין קבילות ומשקל של "מסמכי השלל" האמורים אפנה גם לע"א 2144/13, **עזבון המנוח עמית מנטיין ז"ל נ' הרשות הפלסטינאית ואח'** (6.12.2017) (להלן: "**פרשת מנטיין**") – שם מקבל כב' השופט נ' סולברג כראיה את "מסמכי השלל" באומרו:

"מעבר לכך אציין, כי אין עוררין על כך שמסמכי השלל עצמם הם מקוריים, אותנטיים ואמינים, וכי הם צורפו לחוות הדעת יחד עם תרגומם. אילו חלקה הרש"פ על התרגום או על הפרשנות שניתנה למסמכים, היה עליה לציין זאת. ואולם, המומחה מטעם הרש"פ, ד"ר קליין, הסתפק באמירות כאלה ואחרות בניסיון להפריך את חוות הדעת של קופרווסר או להמעיט ממשקלה, מבלי להציב תזה נגדית מתחרה. גם הטענה לפיה קיימים מסמכי שלל נוספים שלא הוגשו, ואשר תוכנם סותר את ממצאי חוות הדעת, נטענה בעלמא וללא ביסוס. מסיבה זו, דומני כי יש לדחות את טענותיה של הרש"פ גם ביחס לדוח נווה, ככל שמדובר בציטוטים שהובאו ממסמכי השלל. לא זו אף זו: את טענותיה אלה מנועה הרש"פ ממילא מלהעלות, משום שהדוח הוגש בהסכמת בא-כוחה (פרוטוקול מיום 14.3.2011, עמוד 47)".

19. את ניסיונם של הנתבעים לקעקע את מסמכי השלל, אני דוחה וזאת גם נוכח עדות העדים בפרשת ההגנה אשר, הלכה למעשה, כפי שיפורט להלן, לא שללו את המסמכים האלה באופן קטגורי – הגם שניסו ללא בסיס ועיגון, לטעון נגדם.

20. אשר על כן, גם שחוות דעת המומחה י' קופרווסר היא חוות דעת קוהרנטית הנשענת על אדנים מגוונים – אני מוצאת להוסיף לגביה "הערת אזהרה" לפיה מוטל עלינו לבחון את הבסיס של חוות הדעת, שמא מדובר בבסיס מתאים להערכה מודיעינית, אך לא להליך משפטי, המבוסס על עובדות הנקבעות בדרכים אחרות – כך גם תהיה השפעה על מסקנות המומחה.

21. אקדים את המאוחר ואומר כי חוות הדעת של המומחה י' קופרווסר, לשיטתי, רלוונטית בעיקר לצורך הגשת המסמכים שצורפו ע"י המומחה כנספחים לחוות הדעת – הם "מסמכי השלל", אך לא למסקנות כולן, אשר חלקן מושתתות על מסמכים לא קבילים או על מסמכים שמשקלם הראיתי בעייתי.

22. עיקר חוות הדעת והעדויות של המומחה י' קופרווסר הוא, אם כן, בזיהוי מסמכי השלל ובהגשתם, אלה מסמכים שנאספו כאמור באקראי ממשרדי הרש"פ, אודותיהם אפרט להלן, כך גם יכול ומוסמך המומחה י' קופרווסר להעיד על מסמך הנושא את חתימתו של יאסר ערפאת, מתוקף עבודתו ועבודת צוות המודיעין שהיה בפיקודו, וכך יכול להעיד על ריאיון בטלוויזיה של אבו מאזן, המוכר לו.

מסכת הראיות

23. התובעים הביאו לעדות, כאמור, את המומחה מר יוסי קופרווסר, אשר נחקר על חוות דעתו ועל נספחיה. כמו כן זימנו התובעים עדים הכלואים בארץ – רובם הורשעו בבית משפט צבאי על חלקם באירועי טרור שונים (להלן: "**העדים המורשעים**" או "**המפגעים השונים**"). עדים אלה נזכרו בחוות דעתו של המומחה י' קופרווסר, לאחר שהמומחה עיין באימרותיהם במשטרה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

עוד הזמינו התובעים את חוקרי המשטרה שגבו חלק מאימרות של העדים המורשעים.
בהמשך הוגשו מטעם התובעים, בהסכמת הצדדים, תצהירים של חלק מהתובעים בסוגית הנזק, מבלי
שנדרשה חקירתם.

24. מטעם הנתבעים הוגשו חוות דעת של ד"ר מחמד מחמוד אלמסרי וחוות דעת של מר אשרף
עג'רמי, אשר נחקרו בבית המשפט.

טענות מקדמיות

25. הרש"פ העלתה בכתב הגנתה טענות מקדמיות אשר דומה כי נזנחו בסיכומיה, ועל כן אזכירן
בקצירת האומר;

26. כך טענה הרש"פ בכתב ההגנה לחסינות דיונית של מדינה זרה מפני הליכים משפטיים
אזרחיים במדינה אחרת. דא עקא שבהמשך ההליך הרש"פ הסכימה להגשת תעודת שר חוץ בשאלה
זו, ועל כך לא הוסיפה דבר. משמע, שהרש"פ ויתרה על הטענה לחסינות.

בעניין זה אוסיף את שנקבע בפסיקה בעבר, כי אין לרש"פ חסינות, משמוגשת תעודת שר החוץ, שם
נקבע:

"הרשות הפלסטינית אינה נהנית מחסינות משיפוט בתיק הנ"ל", כך הדין בענייננו.

הנה כי כן, וכל עוד הרשות המבצעת, שהוציאה את התעודה האמורה, פועלת כדין בתחום סמכותה –
ברי כי לא עומדת לרש"פ חסינות מפני שיפוט בתובענה זו.

27. טענה נוספת של הרש"פ עניינה בטענה לאי שפיטות התביעה משמדובר במעשה מלחמה. דא
עקא שהטענה האמורה נזנחה בסיכומי הנתבעים, ועל כן מצאתי לדחותה ולהדגיש כי ככלל מעשי
טרור ומבצעים, הם בניגוד גמור לדיני המלחמה, ולכן אין להגדירם כמעשה מלחמה.

ברי כי המעשים המיוחסים לרש"פ, ככל שיוכחו, אינם באים בגדר "פעולה מלחמתית" אלא הם
פעולות הנכנסות בגדר פשעי מלחמה ופגיעה באוכלוסייה אזרחית חפה מפשע – שאינן פעולות לחימה
לגיטימיות. מדובר, אם כן, בהפרת נורמה בינלאומית שאין מניעה מלדון בה בהליך זה בהתאם לדיני
הנזיקין.

ניתוח הראיות

28. המומחה י' קופרווסר מסכם חוות דעתו, כהאי לישנא:

"ניתוח המידע הגלוי, הכרוך בתשתית הטרור של הג'יהאד האיסלאמי שהוציאה את הפיגוע
במסעדת מקסים אל הפועל, מלמד באופן חד משמעי כי תשתית הג'יהאד האיסלאמי
שהוציאה את הפיגוע במסעדת מקסים קיימה שיתוף פעולה מגוון ונרחב עם הרשות
הפלסטינית. המדובר על קשר רצוף שנמשך שנים טרם הפיגוע בין הרשות הפלסטינית על
מנגנוניה, מנגנוני הביטחון שלה בפרט לרבות מנגנון המודיעין הכללי בגדה בראשות תופיק
טיראווי לתשתית הטרור של הג'יהאד האיסלאמי בג'נין. תשתית טרור זו קיימה קשרים

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

עם קצינים במשטרה הפלסטינית, במודיעין הכללי ובביטחון המסכל של הרשות
הפלסטינית. תשתית הטרור של הג'יהאד האיסלאמי בג'נין נהנתה מיד חופשית לביצוע
פעולות הטרור וזאת בהתאם לרצון המשתנה של הרשות הפלסטינית אשר ידעה לשמור
ולכפות "הודנה" כשהדבר התאים למדיניותה, תשתית הטרור של הג'יהאד האיסלאמי
זכתה להגנה לרבות מודיעינית מאת הרשות הפלסטינית ומנגנוניה. הגנה מודיעינית היא
דבר חשוב ביותר בביצוע פעולות טרור והיא מסייעת להוצאתן אל הפועל. יתרה מכך פעילי
הטרור בעצמם ידעו כי ביצוע פעולות טרור יקנה להם כבוד ויקר. ברור לי לחלוטין כי אם
הרשות הפלסטינית הייתה חפצה למנוע את הפיגוע במסעדת מקסים הרי שהיו בידיה
הכלים הן המודיעיניים (ידיעה על התשתית) והן המבצעיים אופרטיביים (יכולת מניעה
וסיכול) כדי למנוע אותו וכי סיבת אי מניעתו היא תמיכתה של הרשות הפלסטינית בפעולת
הטרור שבנדון הן טרם הפיגוע והן לאחר מכן. (סעיף 18 לחוות הדעת).

29. לדעת המומחה מדיניות הפיגועים לאורך תקופת האינתיפאדה השנייה החל משנת 2000
נקבעה ע"י הרשות הפלסטינית בתיאום עם שאר ארגוני הטרור. הרש"פ ראתה בארגונים השונים
שותפים למימוש מדיניותה, גם אם היו חילוקי דעות פוליטיים בינה ובינם.

ההחלטה על קיום מערכת טרור רחבת היקף מול ישראל, כאמצעי לחץ במו"מ המדיני, התקבלה ע"י
הנהגת הרש"פ זמן רב לפני פרוץ האינתיפאדה השנייה, החלטה שהייתה החלטה אסטרטגית מדינית
של יאסר ערפאת, כך גם בהמשך.

לשיטתו של המומחה, מאז הסכם אוסלו, וגם בהמשך הדרך, הפעיל ערפאת את ארגוני הטרור, במיוחד
את החמאס והג'יהאד, כאמצעי לחץ על ישראל, תוך ניסיון לטשטש את האחריות הישירה של הרש"פ.

לדעתו, לאורך שנות האינתיפאדה ההחלטות על מדיניות הפיגועים התקבלו ע"י יאסר ערפאת, שדאג
להעביר לכלל הארגונים, ואלה בהמשך ביצעו את הפיגועים. לצורך כך למשל החל באוקטובר 2000,
פעילי טרור של הארגונים האיסלאמיים, שהיו במעצר ברשות, שוחררו מדי פעם בפעם כדי לבצע
פיגועים.

לדבריו, בשנות האינתיפאדה השנייה גם הפת"ח ביצע פיגועי התאבדות בתוך תחומי הקו הירוק,
בהנחיית יאסר ערפאת.

המומחה מציין כי הוא רואה את אחריותו של יו"ר הרש"פ יאסר ערפאת כיו"ר אש"פ ופת"ח, כולם
נתונים תחת אותה ההנהגה (עמ' 6 לחוות הדעת).

30. המומחה יי קופרווסר מוסיף כי הרשות פעמים החליטה על פסקי זמן קצרים בהם נמנעו
הפלסטינים מביצוע פיגועים (תקופת הודנה), אך זאת בשל לחץ בינלאומי או כדי לאפשר מנוחה
והתארגנות לפעילי הטרור – החלטה שכזו הועברה לאישור הארגונים, שאישרו ופעלו על פיה.

31. המומחה קושר בין אחד מפעילי ג'יהאד שביצעו את הפיגוע (אמג'ד עבידי) לרש"פ, הגם שהוא
מכיר בהבדלי גישות שהיו בין ארגון הג'יהאד ובין הרש"פ, כדלהלן:

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

"במקרה שלפנינו אמג'ד עבידי, פעיל הג'האד האסלאמי שגייס את הנאדי ג'אראדת לביצוע הפיגוע וצייד אותה בחגורת הנפץ שהכין, מסר בעדותו במשטרה כי בזמן הפסקת האש הזמנית (הודנה) של אמצע 2003 (תקופת השיא של פעילותו של עבידי) הוא נמנע מלבצע פיגועים מכיוון שהונחה על ידי צמרת ארגונו בג'נין (השייח בסאם סעדי) ובסוריה לעשות כן, עקב מחויבות הארגון להודנה שעליה הכריזה הרשות הפלסטינית. מכאן שחידוש פעילותו לקראת מועד ביצוע הפיגוע (4 באוקטובר 2003) נעשה מתוך הבנה והסכמה שההודנה תמה וזוהי המדיניות הנדרשת על ידי הרשות הפלסטינית באותו מועד. יצוין שההודנה בה מדובר החלה בסוף יוני ונמשכה עד 19 אוגוסט (לפירוט הדרך להודנה זו והיציאה ממנה ראה נספח ב'). מכל מקום, בעוד מאפייני ההודנה היו נושא שנוי במחלוקת בקרב הפלסטינים, והשגתה הייתה כרוכה במגעים מדיניים נמרצים בין הפלגים הפלסטיניים, בעיקר נוכח המתח בין ערפאת לבין אבו מאזן, שכיחן אז כראש ממשלת הרשות, הרי שמשעה שההודנה התמוטטה ב-19 אוגוסט חזרה גם הרשות להוביל קו לוחמני ולתמוך בחידוש מערכת הטרור. אבו מאזן נאלץ, בין השאר על רקע זה, להודיע על התפטרותו (6 בספטמבר 2003) והיה ברור שהקו הטרוריסטי של ערפאת, שנאלץ להוריד מעט פרופיל עקב הלחצים הבינ"ל והצגת מפת הדרכים באפריל-מאי 2003, שוב שלט בכיפה. פיגועי ההתאבדות התחדשו ב-9 בספטמבר 2003 בשני פיגועים של חמא"ס בקפה הלל בירושלים ובסמוך למחנה צריפין. פיגוע ההתאבדות הבא היה הפיגוע במסעדת מקסים." (עמ' 6 לחוות הדעת).

32. עוד מפנה המומחה לקו ההסברתי והתעמולתי שננקט על ידי הרש"פ כלפי חוץ, השונה מהקו שננקט כלפי פנים, וכלשונו קו אחד הותאם לאוזניים מערביות וקו אחר נשמע כלפי פנים בציפייה להגברת האלימות והטרור, ופעמים גם להרגעתם. לדעתו, הגינוי של הרש"פ שפורסם מיד אחרי הפיגוע במסעדת מקסים בא ממניעים זרים, וניכר שהדבר נעשה מתוך חשש לתגובה ישראלית חריגה נגד הנהגת הרש"פ, עד כדי חשש לגירוש יאסר ערפאת משטחי הרשות.

33. לדברי המומחה ככלל:

"הרשות קיימה מערכת שיתוף פעולה מבצעית הדוקה עם כלל ארגוני הטרור, ובהם הג'האד האסלאמי. במסגרתה היא אפשרה להם לקדם פעילות טרור, הגנה על פעיליהם מפני פעולות סיכול מצד ישראל, סיפקה להם אמל"ח וראתה בעין יפה שיתוף פעולה מבצעי בהוצאת פיגועים בין גדודי חללי אלאקצא, הזרוע המבצעית-טרוריסטית של הרשות עצמה, לבין ארגוני הטרור האחרים. תופעות אלה ניכרו בכל שטחי הרשות אך בלטו במיוחד באיזור ג'נין וצפון הגדה משם יצא הפיגוע במסעדת מקסים." (עמ' 7 לחו"ד).

וכך נאמר בהמשך:

"שיתוף הפעולה בין הרשות ושאר ארגוני הטרור בלט במיוחד במרחב ג'נין, שם נהנה הג'האד האסלאמי ממעמד משמעותי יותר מאשר באזורים אחרים, הודות לתמיכה

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

המסורתית הניכרת בארגון זה במרחב הכפרי ובמחנות הפליטים באזור זה. כפי שעולה ממספר רב של מסמכי שלל ומעדויותיהם של פעילי טרור שנעצרו, פעילי הארגון קיימו קשר הדוק עם הפתח במגוון תחומים מבצעיים כולל אספקת אמל"ח, ביצוע פעולות משותפות, סיוע מבצעי ועוד (ראה נספח ה') (עמ' 7 לחו"ד).

34. המומחה מתייחס לקשר, לשיטתו, בין המפגע במסעדת מקסים, אמג'ד עבידי ובין הרש"פ ומתאר למשל את מעצרו בשנת 2001 ע"י הרש"פ, עת נחשד כמשתף פעולה עם ישראל.

35. המומחה מוסיף לחוות דעתו נספחים, שלגבי חלקם העיד בחקירה נגדית שלא הוא כתב, אך לשיטתו מדובר בנספחים שאת תוכנם קיבל ואישר מתוקף תפקידו וסמכותו, ועל כן צרפם.

בנספחים אלה נמצא נספח הדן בתהליכים שקרו על דעת כל הארגונים, כפי העולה מתוך פרסומים שונים, אשר הביאו לפרוץ האינתיפאדה השנייה ובכלל זה הכרוז מאוקטובר 2000.

נספח נוסף דן בהודנה שקדמה למועד בו התרחש הפיגוע במסעדת מקסים, הודנה שהחלה ב-26.6.2003 ונמשכה, לשיטת המומחה, עד ליום 19.8.2003, במהלכה רמת האלימות ירדה, בהוראת יאסר ערפאת.

כמו כן מצרף המומחה נספחים שעניינם הסתה של הרשות בתקופה שקדמה לפיגוע במסעדת מקסים, ולפיגועים שהם תוצאה של שיתוף פעולה בין התשתית שביצעה את הפיגוע במסעדת מקסים ובין הרש"פ ובכללה פת"ח, תנזים וגדודי חללי אלאקצא, כפי שלומד המומחה מתוך עדויות מבצעי הפיגוע השונים לאורך השנים.

המומחה מצרף לחוות הדעת כנספחים את חוק האסירים המשוחררים משנת 2004, מאמרים שפורסמו על ידו, וכן את הדוח שהוכן ע"י צוות בראשות מר דני נווה, שכיהן כשר בממשלה, אודות מעורבות יאסר ערפאת, בכירי הרש"פ והמנגנונים, בטרור נגד ישראל – אותו אימץ המומחה לתוך חוות הדעת, לרבות הנספחים המכונים "מסמכי השלל", שנבדקו על ידו.

36. אציין כי גם לפי דעתו של המומחה, כעולה מעדותו, לא כל פיגוע שקרה בארץ לאורך שנות האינתיפאדה השנייה, יש לקושרו קשר עובדתי ומשפטי לרש"פ, שכן כל אירוע יש לבחון לפי נסיבותיו.

בסוגיה זו אפנה להלן לעדותו של המומחה י' קופרווסר, שם מציין המומחה את הדברים הללו במילים כאלה ואחרות;

כך העיד המומחה, בהגינתו, כי לא ראה כל הוראה של הרשות להוציא אל הפועל את הפיגוע במסעדת מקסים, גם שהוסיף ואמר כי פעמים ראה אירועים בהם יאסר ערפאת, במשתמע, מנחה את הגייהאד האסלאמי לבצע פיגוע.

37. בשאלה האמורה, האם יכול יאסר ערפאת למנוע מהגייהאד לפעול בביצוע מעשי טרור, ענה המומחה י' קופרווסר בהסתייגות, והוסיף אמירה לפיה ככלל הגייהאד נשמע לערפאת, גם כשהוסכם עם ישראל על הודנה – למרות הבדלי התפיסה המשמעותיים בין הרש"פ ובין הגייהאד. מאמירה זו מאוחר יותר המומחה הסתייג, וכלשונו בעמ' 112:

ש. "אוקי. ג'יהאד תמיד היו ממושמים לרשות, לערפאת?"

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

- 1 ת. תראי, יש פה עניין. הג'יהאד, תפיסת העולם שלו לגביי איך צריכה להיראות
2 הרשות הפלסטינית, ואיך צריכות להיות מערכות היחסים בין הפלסטינים לבין
3 ישראל, שונה מזו של ערפאת. ערפאת הרבה יותר מתוחכם, מורכב. מבחינת
4 הג'יהאד, צריך פשוט להשתמש בטרור כל הזמן כדי. אין, מה אני יכול לעשות?
5 ש. השאלה של פשוטה. האם.
6 ת. השאלה שלך אולי פשוטה, אבל התשובה שלי היא לא."
7 ובהמשך, עומד המומחה על תפיסות העולם השונות בין הרש"פ ובין הג'יהאד בהתנהלותן, כשהוא
8 מכיר בעובדה כי לפעמים אין הג'יהאד מקבל את דברי ערפאת והוראותיו. ר' עמ' 113, שורות 6-13:
9 "ש: אז הם הקשיבו.
10 ת: אז הם הקשיבו. זה מה שקרה הודנה, בתקופה שקדמה לפיגוע הזה. הייתה תקופה
11 של מספר חודשים של הפסקת אש, שנבעה מההחלטה של ערפאת להביא להפסקת
12 אש. שבעצם גם הוא לא אהב את זה כל כך, אבל נכפה עליו להסכים להפסקת אש.
13 והייתה הפסקת אש של כמה חודשים.
14 ש: רגע, אז עכשיו אתה אומר לנו שהג'יהאד תמיד הקשיב לרשות. כשערפאת אמר
15 'די', אז הם הפסיקו?
16 ת: לא תמיד, יכול להיות שיש חריגה, אבל באופן עקרוני, הוא הקשיב לרשות. כן."
17 ובהמשך בשורות 20-24, מוסיף ומעיד כי:
18 "הג'יהאד היה ממושמע לרשות, ומצד שני, הייתה לו תפיסת עולם שונה. ולכן, הוא ניסה
19 למשוך את תפיסת העולם שלו לכיוון שלו, אבל הוא היה ממושמע לרשות. וכאשר הוא לא
20 היה ממושמע לרשות, אז גם ננקטו, בליט ברירה גם ננקטו נגדו צעדים."
21 38. בעדותו זו של המומחה יש לדייק במיוחד שאנו דנים בפיגוע במסעדת מקסים, שהתרחש
22 בשלהי ההודנה. יצוין כי מדובר בהודנה שהייתה בניגוד לדעת הארגונים השונים, לרבות הג'יהאד, גם
23 אם הם קיבלו על עצמם לקיימה – כאשר ההחלטה על סיומה, גם היא החלטה בלעדית של הארגונים
24 השונים, כעולה מהראיות.
25 עוד נאמר מפי המומחה י' קופרווסר בין השיטין כי הארגונים המתנגדים לרש"פ פעמים קובעים את
26 דרך התנהלותם בניגוד לעמדת הרש"פ – וזאת באופן עצמאי, בהתאם לתפיסת עולמם, החריגה
27 בחומרתה, כשהנסיבות נראות בעיניהם מתאימות לפעולותיהם הקיצוניות.
28 39. הדברים האמורים לעיל עניינם רלוונטי במיוחד בשאלה מתי הסתיימה ההודנה ועל ידי מי,
29 על רקע העיתוי שנבחר לפיגוע במסעדת מקסים.
30 לדעת המומחה י' קופרווסר ההודנה החלה בתאריך 26.6.2003 והסתיימה ביום 19.8.2003, אלא שלכך
31 הוסיף כי תשובתו זו – נתונה למחלוקת ולחילוקי דעות (עמ' 157 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

40. כך למשל יש לדון בסוגיית ההודנה, שלא הייתה מלכתחילה משאת נפשו של הג'יהאד, וסופה – כעולה מהראיות, בהחלטה של ארגון הג'יהאד, לבצע פיגוע, בנסיבות בהן אין הוכחה לכך שיאסר ערפאת באותם ימים הודיע על סיום ההודנה, לא במעשה גלוי ולא במשתמע, דבר שיש בו כדי לעורר שאלות בנוגע לקשר הסיבתי בין הפיגוע ונזקיו ובין התנהלות הרש"פ, אודותיו אפרט בהמשך.

כך למשל יש לדון בטענת הנתבעים כי ההודנה הסתיימה כשצה"ל פגע ביום 15.8.2003 בראש הג'יהאד האסלאמי מוחמד סידר, שהיה מעורב בהכנת פעולות טרור – אז בחר הג'יהאד לסיים את ההודנה, כאשר לרש"פ כבר לא הייתה שליטה על הג'יהאד ועל הזעם שהצטבר ברחוב הפלסטיני. לשיטת הנתבעים, כאמור אין הוכחה כי הרש"פ הוציאה כל הודעה על סיום ההודנה שהחלה ביוני 2003 – סוגיה שאושרה בעמ' 158 לעדות המומחה.

41. העובדות האמורות לעיל, צוינו בחוות דעת המומחה י' קופרווסר – אלא שלא ניתן לכולן ביטוי דווקני במסקנות חוות הדעת, למרות שהן מעוררות שאלות לגבי חלקה ומודעותה של הרש"פ לגבי הפיגוע במסעדת מקסים, כשאין חולק כי בוצע ע"י הג'יהאד.

העדים המפגעים:

42. העדים שהורשעו במעשי טרור לאורך השנים, שעדותם תפורט להלן, מסרו עדויות בהליך כאן, כל אחד לפי דרכו, אך דומה שאין בהן הוכחה הנדרשת בהליך זה, בנוגע לאחריות הרש"פ לכל מעשי הטרור שבוצעו ושהתרחשו לאורך שנות האינתיפאדה השנייה, וזאת באופן גורף.

43. הדברים נאמרים במיוחד בנסיבות בהן **המפגעים במסעדת מקסים** מארגון הג'יהאד, אשר הוזמנו לעדות ע"י התובעים, לא נשאלו שאלות ממוקדות על הקשר בינם ובין הרש"פ בטרם פנו לתכנן את הפיגוע במסעדת מקסים ולבצע אותו – עת התובעים במהלך מתן העדות בעיקר מסתפקים בהגשת אימרותיהם במשטרה, גם שם אין התייחסות לפיגוע במסעדת מקסים, בכל הנוגע לקשר הספציפי בין הפיגוע ובין הרש"פ.

44. זו אף זו, דומה כי גם בפרשת מנטין – כשמעיינים בה לא רק בדרך של ניתוח משפטי, אלא בראייה רחבה של "פלוגתא פסוקה" – אין בה אחרי הכל כדי להוכיח קשר סיבתי בין הרש"פ לפיגוע במסעדת מקסים.

45. ודוק, פרשת מנטין אמנם שוללת את טענות הנתבעים, לפיהן אין הרש"פ עסוקה בטרור, אלא רק בקידום ההסכמים עם ישראל – אך עדיין אין לומר כי הוכח, בשל כך, קשר סיבתי בין הרש"פ ובין כל פיגוע טרור שקרה, גם אם היה בסמוך לרצח מנטין, לפניו או אחריו.

46. ב"כ התובעים הזמין, כאמור, לעדות את המפגעים שהורשעו במעשי טרור לאורך שנות האינתיפאדה השנייה, וטען כי באימרותיהם יש הוכחה לקשר בין פיגועי הטרור ובין רש"פ, בין אם מדובר במעשי טרור שבוצעו ע"י ארגונים שאינם מזוהים עם יאסר ערפאת, כמו החמאס והג'יהאד האסלאמי, בין אם מדובר במעשי טרור שבוצעו באמצעות ידה הארוכה של הרש"פ ע"י פת"ח, תנזים וגודדי חללי אלאקצא, ובין אם מדובר בפיגועים משותפים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

אלא שבכך, כפי שאבהיר להלן, אין כדי להוכיח קשר סיבתי נדרש בין התנהלות בעייתית של הרש"פ, כפי שנלמדת לאורך תקופות מסוימות ומקרים מסוימים – ובין הפיגוע במסעדת מקסים.

47. דומה כי טענות אלה של התובעים לקשר סיבתי, לא הוכחו – שהבסיס לטענות הוא אימרות המפגעים, שקיבלו משקל בחוות דעת המומחה י' קופרווסר, בנסיבות בהן מתוך עיון באימרות המפגעים פעמים ניתן לומר כי מדובר באימרות שאינן קבילות, או אימרות שמשקלן הראייתי אינו רב – גם שהתמונה הכללית הנסמכת על הראיות כולן מטילה צל כבד על התנהלות הרשות הפלסטינית, חרף הטענה עליה חזרה הרש"פ בהליך זה ללא בסיס ועיגון – כי פניה היו כל העת לכיבוד הסכמים עם ישראל ולא לטרור.

48. כפי שיובהר, אכן, יש מקום לקבוע כי הוכח שהרש"פ לעתים מסובכת בטרור נגד ישראל, חרף הכחשתה – אלא שאין לומר כי בכך הוכח קשר סיבתי נדרש בהליך זה בין התנהלות הרש"פ ובין נזקי הפיגוע במסעדת מקסים, במיוחד משלא אוכל לקבוע כי הרש"פ, ככלל, אחראית לכל אירוע טרור בו חלילה נפצעים או נרצחים אזרחים ישראלים.

49. ולהלן אביא את אימרות המפגעים עם הדגשים של המומחה ובעקבותיו הדגשים של התובעים – אך גם בתוספת נקודות אחרות שעולות מהן.

50. כעד תביעה ראשון הובא עלי סולימן אל סעיד, המכונה חאג' עלי צפורי (ספורי) אל חאג' האון (להלן: "עלי צפורי"), שאימרותיו במשטרה הוגשו וסומנו ת/1 (הודעות מיום 12.4.2002, 14.4.2002, 6.5.2002, 15.5.2002).

העד נעצר כפי עדותו ביום 12.4.2002, הרבה זמן לפני הפיגוע במסעדת מקסים, ומאז הוא כלוא בכלא בארץ, כך מעמדו במועד מתן העדות.

עדותו של העד בחקירה הראשית הייתה קצרה, משמצא ב"כ התובעים להגיש את אימרותיו של העד במשטרה, מבלי שנשאל עליהן.

גם שאישרתי הגשת האימרות, לאחר שהעד אישר את תוכן כדברי אמת – בהקבלה לכל עד אחר בהליך אזרחי שמגיש תצהיר עדות ראשית – אני מוצאת לקבוע כי משקל העדות אינו רב, משלא ביקש ב"כ התובעים מהעד להעיד ולבסס את גרסתו בפניי – שהרי אחרי הכול אין פה תצהיר של העד במלוא מובן המילה.

כעולה מאימרות העד, עלי צפורי, בשנת 1976 הוא השתייך לתנזים, ובתחילת שנת 2000 הצטרף לג'יהאד האסלאמי הפלסטיני בג'נין. העד התברג לתפקיד בכיר ועסק בתיאום בין הפעילים מהג'יהאד ובין ההנהגה של הג'יהאד. עלי צפורי גולל באימרותיו פעילות טרור ענפה וחמורה מטעם הג'יהאד, ולצורך הדיון כאן אפנה לאימרותיו במשטרה שם הוא מזכיר למשל את סלים צאלח אל סעדי, שעבד כשוטר ברשות הפלסטינית, עמו עסק בטרור, וכך מזכיר את הפיגוע שהתרחש בעפולה ביום 27.11.2001 אשר בוצע ע"י הגא"פ, בשיתוף התנזים פת"ח, בצינו את עזרתו של עבד אל כרים עוויס, שהעיד מאוחר יותר בפניי כי באותה תקופה עבד ברש"פ. בפיגוע בעפולה נרצחו שני אזרחים ועשרות נפצעו.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

עלי צפורי באימרתיו מתאר גם את הפיגוע בירושלים בקינג ג'ורג' מיום 21.3.2002 שבוצע ע"י המחבל מחמד חשאיקה שקודם לפיגוע היה עצור ברש"פ, לאחר שנעצר בדרכו לפיגוע אחר מטעם הג'יהאד. אותו המחבל חשאיקה לאחר שנעצר, כאמור, שוחרר בדרך לא דרך, וגויס לפת"ח לביצוע פיגוע התאבדות בירושלים ברחוב קינג ג'ורג'. בנושא לקיחת האחריות על הפיגוע בפומבי, פירט העד מספר הערות שהמופיעות באימרתיו, מהן הסתמן ויכוח מי ייקח את האחריות על הפיגוע.

עוד מדווח העד על שיתוף פעולה בין הג'יהאד והפת"ח בייצור מטענים שחלקם הוטמנו באדמה בעזרת דחפור של העירייה.

גרסת העד האמורה נדונה בחוות דעת המומחה י" קופרוסר, וממנה הוסק על שיתוף פעולה של הג'יהאד והרש"פ באותה תקופה, הקודמת במספר חודשים ארוכים לפיגוע במסעדת מקסים. לדעת המומחה, באימרות האמורות, ניתן לזהות את הרש"פ, בדמות של הפת"ח, התנזים וגדודי חללי אלאקצא – כגורם הקשור למספר רב של מעשי טרור, ובכלל זה גם כמסייעת לג'יהאד בפעילותו הטרוריסטית. כך, מסיק המומחה, היה המצב והרקע לפיגוע במסעדת מקסים.

51. אלא מאי, שאת גרסתו של העד, הגם שמעלה קבס – יש להציג במלואה ולומר כי פעמים באימרתיו במשטרה מוצא העד שלא לקשור את הרש"פ בפעילות טרור של הג'יהאד.

52. כך למשל, למרות שלאורך כל האימרות של העד עלי צפורי, הוא מדבר על פעילות טרור של הג'יהאד, עם או בלי קשר לארגונים אחרים – אין הוא מבטל דעתו של הג'יהאד מפני דעתם של אחרים, לרבות הרש"פ. העד פעם אחר פעם מדגיש את פעילותו של הג'יהאד הנעשית רק באישור הממונים מטעם הג'יהאד בסוריה ללא תלות בגורם אחר.

בעניין זה אפנה לאימרה מיום 15.5.2002 שם מפרט העד כי הוא מדווח, באופן תדיר, להנהגת הג'יהאד בסוריה, על פעילות הארגון בג'נין ומבקש הוראות, ובכלל זה גם הוראות במחלוקות שנוצרו בין הג'יהאד בג'נין ובין הרש"פ, למשל בנושא ההודנה.

53. בהמשך בעמ' 6 באימרה מיום 15.5.2002 מעיד העד עלי צפורי באופן כללי על המניעים של המפגעים השונים, באומרו:

"...ואנשים אלה הם רואים בביצוע הפיגועים האלה גאווה למשפחותיהם בחברה וכמובן היו לוקחים בחשבון שמשפחותיהם ירוויחו כספים מביצוע הפיגועים".

העד בגרסתו מעריך כי מפגעים שוקלים לפני ביצוע פיגוע שיקולים של גאווה (מדומה, יש לומר) ושל תגמול כספי, אלא מאי שהכספים שפעילי הטרור של הג'יהאד מקבלים, לדברי העד, מקורם בג'יהאד האסלאמי בסוריה, המעביר אליו כספים, כמו גם למשפחות החללים מטעם הג'יהאד, באומרו:

"שאלה: אני מבין מדברך ותשובתיך לשאלות שד"ר רמאדן שלח הוא המנהל הכללי לארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני בעולם והוא המממן כספית וצבאית את פעילות הג'יהאד האסלאמי בשטחים והוא זה שנותן את ההנחיות (ומילה לא ברורה) בקשר לפעילות כזו הצבאית והחברתית והפוליטית האם זה נכון?

תשובה: כן, זה נכון."

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

דומה כי ככל שהעד מעיד על אופן התנהלותו בגיוס מתאבדים לביצוע פיגועי טרור מטעם הג'יהאד, ומפרט את מניעיהם לפי דעתו – הוא גם טורח להדגיש כי המניע הכספי, נסמך על כספים שמקבל הג'יהאד בג'נין מהמפקדה שלו בדמשק.

54. העד מלמד, אם כן, על התנהלות קשה שלו בביצוע פיגועים בתקופה שלפני מעצרו ולמעשה קושר פעמים בין ארגון הג'יהאד לפת"ח ולתנזים – אך שב ומדגיש כי אין הג'יהאד משמש זרוע של הרש"פ, אלא הוא עצמאי בהחלטותיו, ומקבל הוראות רק מהמפקדה שלו בדמשק, כך גם את המימון.

55. התובעים זימנו לעדות את **אמג'ד עבידי**, המשתייך לג'יהאד האסלאמי, כמי שלקח חלק בפיגוע המזעזע במסעדת מקסים, בהכנת חגורת נפץ ובדאגה להעברתה לידי המחבלת.

העד מסר מספר אימרות, שסומנו ת/2 מיום 16.11.2003, 2.12.2003, 3.12.2003 ומיום 4.12.2003, שאושרו בעדותו בפניי, כנכונות, על כן הוגשו כראיה בהליך, בדרך של הגשת תצהיר עדות ראשית.

גם לגבי אמג'ד עבידי – חקירתו הייתה מצומצמת ונשענה בעיקר על הגשת אימרותיו, ומכאן משקלה המוקשה.

לכך אוסיף את העובדה כי העד **לא** נשאל, כלל ועיקר, במהלך עדותו על חלקה של הרש"פ בביצוע הפיגוע במסעדת מקסים, וגם לכך יש משמעות ומשקל.

56. התובעים בתביעתם הדגישו את גרסתו של אמג'ד עבידי, שמתוארת בעיקר באימרותיו, לפיה בסוף שנת 2001 לאחר שמספר פעילי טרור מרכזיים מהתשתית של הג'יהאד בג'נין, נתפסו ע"י צה"ל או נהרגו בקרב עם כוחות הביטחון הישראליים – הוא נעצר ע"י הרשות למשך חצי שנה. המעצר לא היה בגלל חברותו של העד בארגון אלא משום החשד כי מסר לישראל מידע על הפעילים של הג'יהאד. עבידי נחקר, לדבריו, במשך תקופה של **כחצי שנה** ע"י מנגנוני הרש"פ ומשנוקה מהחשד, שוחרר.

כך לומדים התובעים באמצעות המומחה י' קופרווסר, על הסיוע וההגנה שסיפקה הרש"פ לארגוני הטרור בכלל, והג'יהאד בפרט, כשנחלצה לעזרתם באיתור משתפי פעולה עם ישראל, דא עקא שלאמור יש גם משמעות נוספת ואחרת כפי שתפורט להלן.

57. כמו כן מציינים התובעים את גרסת אמג'ד עבידי שעסק בגניבת כלי נשק מישראל בשנים 1999-2000 ומכירתם – בשלב שככל הנראה לא היה מזוהה עם אף ארגון, וכן מציינים אירוע נוסף בשנת 2003 (ללא ציון תאריך) בו נחשד העד כמי שסיפק לאחר טיל שהתפוצץ בידיו והרגו. הטיל מאוחר יותר נחשד כממולכד ע"י משפחת ההרוג. באותן נסיבות הייתה זו הרש"פ שנחלצה לעזרת אמג'ד עבידי בליבון המחלוקות, משביקשו בני משפחת ההרוג לנקום בו על שסיפק חומר נפץ ממולכד. גרסאות אלה עיקריהן באימרותיו של אמג'ד עבידי במשטרה.

58. באלה הנסיבות, טוענים התובעים כי לא רק שאמג'ד עבידי גילה את פרצופה האמיתי של הרשות במתן עזרה ממשית לטרור, אלא גם קשר בגרסתו בין ארגוני הטרור ובין הרש"פ בביצוע פעולות טרור. מכאן נטענת טענה נוספת לפיה לו רצתה הרש"פ למנוע פיגועים ובכלל זה את הפיגוע

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

במסעדת מקסים, היה עליה לעצור את המפגעים השונים, וכלשון הכללית של המומחה י" קופרווסר :
"אם חפצה הרש"פ למנוע את הטרור" (עמ' 1 לחוות הדעת).

59. בנקודה זו אציין כי הטענה של התובעים בסיכומיהם לפיה, בשל מעשים בהם הודה אמג'ד עבידי באימרותיו במשטרה, היה צריך לעצור קודם לפיגוע במסעדת מקסים – מעלה קושי רב, משאין הוכחה לאמור, ובמיוחד משאין המומחה י" קופרווסר טוען זאת בחוות הדעת ובעדות באופן חד משמעי. עיון בחוות דעת המומחה אינו מלמד על מועד מוגדר בו היה צריך לעצור את אמג'ד עבידי ואת הבסיס הראייתי למעצר (העמדה לדין).

60. הטענה כי לרש"פ היו את ה"כלים" למנוע את הפיגוע במסעדת מקסים, אילו חפצה בכך, כלשון המומחה (עמ' 3 לחוות הדעת) אינה אלא הערכה מודיעינית, שלא מבוססת על ראיות קבילות בבית משפט, וזאת בנוסף לעובדה כי מעצרו הנטען של אמג'ד עבידי, ככל שהיה מתבצע, לא היה מונע את הפיגוע שביצע הג'יהאד במסעדת מקסים באמצעות המחבלת וסאמי ג'רדאת, שכבר קיבלו החלטה ברורה להוציא אל הפועל פיגוע נקמה מטעם הג'יהאד.

61. בעניין זה ובתמיכה לאמור לעיל, אדייק בעדות המומחה י" קופרווסר בסוגיה כפי עדותו מעמ' 175 לפרוטוקול – שם העיד כי אמג'ד עבידי הצטרף לג'יהאד בשלב מאוחר יחסית, מבלי שנקב במועד, כאשר סמוך למועד מעצרו בסוף שנת 2001, לא היה ברור האם היה פעיל בג'יהאד. כמו כן מוסיף המומחה כי רק בהמשך ה"צבע" של הג'יהאד אצלו התחזק, כשקביעה ברורה לגבי המועד – אֵין, בהערך "עדות מובהקת לכך", כלשון המומחה.

המומחה בעקיפין מסכים עם גרסת אמג'ד עבידי כי הצטרף לג'יהאד מ-3/03 ומוסיף שעד אז היה פעיל בשולי הג'יהאד.

בכך נמצא כי הסוגיה של השתייכות אמג'ד עבידי לג'יהאד, והגדרתו כ"חב" מעצר, כלשון התובעים, לרבות טיב הידיעות שהיו לגביו, לאורך התקופה – לא הוכחו, גם לא מדברי המומחה י" קופרווסר.

62. עוד יש לומר כי האירוע של הטיל הממולכד, שהתרחש ככל הנראה בשנת 2003, עליו מדווח אמג'ד עבידי – מדווח כאירוע בו הוא נחשד במסירת טיל ממולכד שפגע במפגע, בנסיבות בהן הלכה ולמעשה אמג'ד עבידי שוב פעם נחשד כ"אשם" בפגיעה במפגעים, באופן שעליו לתת הסברים למעשיו. בדומה למעצרו בסוף שנת 2001, גם שם נדרש למתן הסבר דומה – וגם לכך יש לתת את הדעת.

63. בסקירה כללית של האירועים האמורים מתוך אימרותיו של אמג'ד עבידי עולה, כי היה חבר בחזית העממית, ורק במרס-אפריל 2003 הצטרף לג'יהאד האסלאמי, כשבעדותו בפניי מדבר גם על הצטרפות לג'יהאד בשנת 2002 וגם על הצטרפות "8 שנים" מאז מעצרו ברש"פ (עמ' 51 לפרוטוקול).

בנסיבות אלה, הטענה האמורה של ב"כ התובעים על היותו "חב מעצר" וכלשונו "פצצה מתקתקת" לפני הפיגוע במסעדת מקסים – ביטוי שאף המומחה י" קופרווסר לא השתמש בו – אינה מבוססת דיה.

64. אין חולק, שמעדותו ומאימרותיו של אמג'ד עבידי עולה תמונה עגומה וחמורה, עת תמך ברצון המחבלת לבצע פעולת טרור במסעדת מקסים בתוככי מדינת ישראל, לפי בקשתה, בימים רגישים שבין כסה לעשור, בנסיבות בהן ביחד עם העד המורשע סאמי ג'רדאת, עליו אפרט להלן, זוהתה המחבלת

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

כמי שרוצה לקחת חלק בפיגוע – כנקמה על הריגתם של שני מחבלים מהג'יהאד, האחד צלאח (סאלח) ג'רדאת, אחיו של סאמי ג'רדאת וארוסה של המחבלת, שנהרג ביום 12.6.2003, והשני פאדי, אחיה של המחבלת שנהרג בסמוך.

דא עקא, שכל הרוע המתואר מצד העד, השותף למעשה, נקשר לג'יהאד – אך לא לרש"פ.

65. המפגע אמג'ד עבידי, מזכיר באימרתיו את המניע של המחבלת לביצוע פיגוע, כמפורט לעיל, וכפועל יוצא מאמץ אותו, בנסיבות בהן אין הוא מזכיר כל מניע אחר – ובכלל זה מניע כספי, משלא נשאל העד על כך בבית המשפט. על כן גם לא ניתן לומר כי הוכח שלמחבלת ולשותפיה היה מניע כספי בביצוע הפיגוע הנעוץ בקבלת כספים – עבורם או עבור משפחותיהם – בין מתוך הכספים שמקורם בג'יהאד או גם ברש"פ. באלה הנסיבות, נוצר קושי נוסף בהוכחת קשר סיבתי שעניינו בכספים המשולמים למפגעים בכלל, ולמפגעים בפיגוע במסעדת מקסים בפרט, כפי שטען העד עלי צפורי באימרתיו באופן כללי.

כך המצב הראייתי בעניינו של סאמי ג'רדאת, שגרסתו תובא בהמשך.

זאת ועוד, ככל שמדובר בבחינת המניע הכספי, דומה כי הוא מקבל בעניינו ביטוי מוקשה ומורכב אף יותר, וכלשונו של העד אמג'ד עבידי באימרתו מיום 16.11.02 בעמ' 5 – 6 כדלקמן:

"בקשר להינאדי ג'רדאת, היא ניגשה אלי וביקשה ממני שתבצע פעולת התאבדות כנקמה לאחיה ובן דודה סאלח, אני התחמקתי מהנושא בגלל שידעתי שהיא המפרנסת היחידה להוריה ולאחר מכן הגיע אליי סאמי ג'רדאת וביקש ממנו להכין חגורת נפץ לפעולת התאבדות.. וסירב להגיד לי מי המתאבד עד שאכין את החגורה... ולאחר כמה ימים הכנתי את החגורה.. ואז סאמי מסר לי שהמתאבדת היא הנאדי תייסיר ג'רדאת".

66. כאן המקום להדגיש כי הדיון במניע, בפרק זה ובכל פרק אחר, אין בו כדי להסכין עם ביצוע פיגוע חמור כפי שאירע במסעדת מקסים, כנגד אוכלוסייה אזרחית, ואשר גבה חייהם של 21 איש ופציעתם של 51 נוספים. ברי כי אין מניע שיצדיק פגיעה בזקנים, נשים, גברים וטף, והדיון במניע הוא במענה לטענת התובעים, ובחינה משפטית של העובדות – רחוק מכל דיון אנושי, מוסרי וערכי.

67. ב"כ התובעים זימן לעדות את **באהה שבראוי** שנחקר במשטרה ביום 21.10.2001 וביום 22.11.2001. העד הכחיש את אימרתיו אם כי בראשית העדות הוא אישר אותן. כמו כן טען כי הודה בהסדר טיעון, שלא ידע מה תוכנו.

בנסיבות אלה, אימרתיו של העד אודות אחרים, הן בבחינת עדות שמיעה, ואימרתיו לגבי פעולות טרור שביצע ביחד עם פעילים מהכוחות המיוחדים ברש"פ, אינן קבילות בהליך זה, משהכחיש העד את גרסאותיו במשטרה, בעדותו בפניי.

גם אם הייתי נותנת לגרסאותיו מלוא התוקף והמשקל הראייתי, חרף האמור, אציין כי בנוסף למפורט לעיל, הוסיף העד בהודעתו מיום 21.10.2001 ודיווח גם על נשק שהוחרם ע"י הרש"פ במבצעים שנעשו על ידה ועל דירת מסתור ממנה גורש ע"י הרש"פ – אלה יכול וישפיעו על מאזן הראיות בתביעה דנן,

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

- משמוכח מפי העד כי פעמים הרש"פ פעלה לסכל את הטרור – כך שלא כל מעשה טרור, גם לשיטתו, יש לקבוע באופן גורף כי לרש"פ חלק בו (עמ' 5, 11 ו-13 להודעה).
68. התובעים הביאו לעדות את **ג'יהאד ג'ראר**, שמאז מעצרו ביום 11.7.2001 נמצא בכלא, לאחר שנשפט על פעילותו בביצוע מעשי טרור, במסגרת הג'יהאד. לדבריו, רק חלק מכתב האישום בו הודה, נכון.
69. כמו כן זימנו התובעים לעדות את **איברהים בסיסי**, שאימרותיו במשטרה הוגשו משאיר העד את נכונותן. העד, שהיה בכיר בג'יהאד האסלאמי בטול כרם, פירט את מעלליו בביצוע פעולות טרור, וזאת באימרותיו במשטרה שסומנו ת/5. העד נעצר ביום 9.12.2001, ומאז נמצא בכלא לאחר שנשפט על פעילותו זו.
- בעדותו בפניי ניתן ללמוד על שיתוף פעולה בעייתי וחמור בין הארגונים השונים, אך גם ניתן ללמוד על הרש"פ שפעמים פעלה לסכל פיגועים. אציין כי העד טרח להדגיש כי אין קשר בין הרשות לפת"ח, לשיטתו (עמ' 78, 79 לפרוטוקול).
- מצד אחד, מספר העד על אירועים בהם נעצר ע"י הרש"פ משום שהיה פעיל טרור (הודעה מיום 5.2.2002), ומצד שני מדווח על נשק אם-16 שקיבל מהרשות (הודעה מיום 5.2.2002). דומה כי בגרסאותיו יש מהכול, ומכאן הקושי להסתמך עליו בהוכחת התביעה.
70. ב"כ התובעים הזמין לעדות את **חסן ראתב יונס עויס**, אחיהם של עבד וסאמר עויס. בעדותו הדגיש כי היה שוטר ברש"פ והשלים הכנסתו כנהג מונית. את חלקו בפיגוע ירי וכן את חלקו בפיגוע בעפולה ביום 27.11.2001 הכחיש, על כן הוגשה הכרעת דין בה הורשע (ת/6). הכרעת הדין הוגשה והתקבלה לפי סעיף 42 לפקודת הראיות, משעניינה בבעל תפקיד ברש"פ, שהיא בעלת דין בהליך. בעדותו בפניי שייך העד את עצמו לפת"ח.
71. עוד הוזמן לעדות העד **מואיד עלי מחמד ג'ארדאת**, שוטר ברש"פ ששמו נקשר לאירוע בעפולה מיום 27.11.2001, כמי שסייע למפגעים למצוא את הדרך ליעדם בחלק ממסלול נסיעתם. העד הורשע בהכרעת דין מנומקת על פי מסמכים שהוגשו – עליה הגיש ערעור, לטענתו. הכרעת הדין התקבלה כדין וסומנה ת/7.
72. ב"כ התובעים זימן לעדות גם את **סאמי ג'רדאת**, שהיה שותף לפיגוע במסעדת מקסים ונטל חלק בגיוס המחבלת וצילומה לפני ביצוע הפיגוע. המחבלת גויסה, לפי גרסתו, לאחר שהציעה כי תבצע פיגוע נקמה על מות ארוסה, צאלח (סאלח), אחיו של העד, ביום 12.6.2003, ואשר נמנה על ראשי הג'יהאד האסלאמי בג'נין, וכן על מות אחיה, גם הוא פעיל בג'יהאד.
- באלה הנסיבות, מפרט העד את המניע של המחבלת ושל שותפיה, מניע שאינו קשור לכספים שעתידיים לקבל המפגעים בפיגוע במסעדת מקסים ומשפחותיהם, בין אם מקורם מהג'יהאד ובין אם מקורם מהרש"פ.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

לפי עדותו, לא כל מה שאמר בהודעותיו במשטרה היה אמת, אך את חלקו בפיגוע במסעדת מקסים אין הוא מכחיש.

העד היה חבר בג'יהאד האסלאמי ועסק בענייני כספים, ולפי עדותו בעמ' 99-100 לפרוטוקול, הודה כי העביר כספים למשפחות אסירים של הג'יהאד, שמקורם בארגון הג'יהאד בחו"ל.

לדבריו, הג'יהאד לא כיבד את ההודנה בשנת 2003 כי לשיטתו לא מכבדים הודנה בזמן הריגתם של חברי הארגון, פעילי ג'יהאד, הגם שבהמשך הודה העד במשתמע כי אחיו ואחיה של המחבלת נהרגו לפני שההודנה נכנסה לתוקף.

בגרסאותיו במשטרה מסר כי את המחבלת פגש באוגוסט 2003, ולאחר פגישתם ביקש ממנה לחכות בסבלנות למועד שתיקרא אליו. ימים ספורים לפני הפיגוע פגש שוב במחבלת בדירת מסתור, אז נתן לה את החגורה שאמג'ד עבידי הכין עבורה לבקשתו, וצילם אותה מתחת לתמונותיהם של אחיה וארוסה, פעילי ג'יהאד.

73. עדות נוספת נשמעה מפי הייתם חמדאן, שנעצר ביום 2.4.2002 ומאז הוא כלוא בישראל. בעניינו הוגשה אימרתו במשטרה ת/13 א' ולאחר סיום עדותו – הוגש כתב אישום מתוקן בו הודה בבית משפט צבאי (ת/13 ב').

העד טען בחקירותיו במשטרה כי היה חבר בתנזים, ובאימרותיו תיאר אירוע בו נחקר ע"י הרשות בחשד לשיתוף פעולה עם ישראל, או אז הגיע למשרדו של תאופיק טיראוי והתוודע לעבד כרים עוויס, שעבד ברש"פ כקצין במודיעין.

העד לא מכחיש את מעשי הטרור שעשה, אך טרח להדגיש בעדותו בפניי כי עשה את שעשה, מבלי שהרש"פ ביקשה ממנו לעשות כן (עמ' 267 לפרוטוקול).

74. עוד הביאו התובעים לעדות את עבד אל כרים עוויס, שנידון ל-6 מאסרי עולם לאחר שנעצר ביום 30.3.02.

בעדותו הודה כי עבד במודיעין ברש"פ תחת פיקודו של תאופיק טיראוי ואף אישר כי ביצע פיגועים ביחד עם הג'יהאד האסלאמי בזמן שעבד ברש"פ.

באימרותיו נקשר גם שמו של נאסר ג'מאל מוסא שוויש, כשותף לחלק מהפיגועים.

לדבריו, לאחר הפיגוע בעפולה בו היה מעורב, ולמרות מעורבותו, הועבר ע"י הרש"פ לרמאללה, בהסכמת ישראל, אך גם שם המשיך לארגן פיגועים, אחד מהם התרחש בירושלים ברח' קינג ג'ורג' ביום 21.3.2002. בהמשך הכחיש העד דבריו אלה.

בעדותו בפניי ביקש העד לחזור מגרסאותיו במשטרה, והשיב לשאלות רבות כי אינו זוכר.

החקירה של העד בפניי התאפיינה באי רצון לשותף פעולה, עד כדי סירוב לספר על כסף שהוא ומשפחתו מקבלים מאז מעצרו ביום 30.3.2002, ועל העלאתו בדרגות בזמן שהותו בכלא – וזאת מחשש כי הדבר יפגע בו.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

לדבריו, תאופיק טיראוי לא רק שלא ידע על הפיגועים בהם היה מעורב, אלא שגם לא הורה לו לעשותם.

75. בחקירתו בפניי הכחיש עבד אל כרים עוויס את האמור בכתב האישום המתוקן בסעיף 39, המפרט את הפיגוע בירושלים ברח' קינג ג'ורג' ביום 21.3.2002, לרבות כניסתו למשרדו של תאופיק טיראוי, ראש המודיעין הכללי ברש"פ, לצורך לקיחת חומר נפץ לייצור המטען שישמש את המפגע מחמד חשאיקה בפיגוע בירושלים. כמו כן הכחיש העד את עצם שחרורו ממעצר של המחבל המפגע, מהכלא ברש"פ, לבקשתו, כדי שיגויס בהמשך לביצוע מעשה טרור אחר, בזמן שהוא משמש חלק במערך המודיעין הכללי של הרש"פ.

יצוין כי בכתב אישום מתוקן הודה העד, בבית משפט צבאי, כי היה קצין בעל תפקיד בכיר במודיעין הכללי ברש"פ.

כעולה מהראיות, את פעולות הטרור הרבות ביצע העד, לדבריו, כחבר בתנועת התנזים של הפת"ח, (ר' הודעה מיום 31.3.2002), תנועות שהמומחה י" קופרווסר קושר לרש"פ.

76. עדויות המפגעים, כאמור, שולבו בחוות דעת המומחה י" קופרווסר ובמסקנותיו, הגם שבהליך משפטי בתביעה אזרחית קיים קושי ראייתי **בחלקן**, בין קושי בשאלה של קבילות הראיות ובין קושי בשאלה של משקלן, כפי שפורט לעיל.

77. עוד צורפו לחוות הדעת של המומחה י" קופרווסר "**מסמכי השלל**" שנאספו ממשרדי הרש"פ, ובכלל זה במשרדי המוקטעה. מסמכים אלה הוגשו כראיות בהליך, ולכן אני נותנת משקל רב, מפאת טיבן, מקורן, אופן איסופן ממשרדי הרש"פ, כמפורט לעיל.

כך נמצאו, מבין מסמכי השלל שנאספו מהמוקטעה, מסמכים בחתימת יאסר ערפאת המאשרים העברת כספים לפעילי טרור מוכרים, וכך נמצא מסמך שסומן ח/19 בו מאשר יאסר ערפאת פנייה שנשלחה אליו ואל הרש"פ, למתן סיוע כספי, כשהפנייה נעשית לערפאת המכונה "הנשיא הלוחם", וכשהסיוע ניתן לראאד אל כרמי, המוכר כמפקד התנזים, זיעד מחמד דעאס, המוכר מהפת"ח תנזים ועמר קעדאן פעיל בביטחון הנשיאות.

הזיהוי של פעילי הטרור נעשה ע"י המומחה י" קופרווסר על פי מומחיותו.

78. כמו כן אפנה לח/20, הנושא את חתימתו של יאסר ערפאת מיום 7.1.2002, לפיו מאשר ערפאת העברת כספים למי שמכונים במסמך "האחים הלוחמים". מסמך זה עומד בסתירה לעמדת הנתבעים אשר מייחסים ליאסר ערפאת רק פעילות לקידום הסכמים עם ישראל, ופעילות זו בלבד, להבדיל מפעולות לחימה.

79. מסמכי שלל נוספים יוזכרו על ידי בהמשך, בפרק הדיון וההכרעה.

80. התובעים הביאו לעדות חלק מהשוטרים שגבו את האימרות הנזכרות לעיל, דא עקא שעדותם לא נדרשה, משום שאם העדים, שאינם בעלי דין, הודו באמור באימרות, אין צורך בשוטרים שגבו, ואם הכחישו, אין באימרות, גם לאחר עדות השוטרים, כדי להוכיח את אמיתות תוכנן, אלא רק את

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

עצם אמירתו. כל זאת נאמר בנסיבות בהן העדים שהם בעלי דין, לא הכחישו כלל את אימרותיהם, אלא שבמשקל האימרות יש לדון בנפרד, כמפורט לעיל.

משקל חוות הדעת של המומחה י' קופרווסר בראי הראיות שנסקרו לעיל:

81. הלכה למעשה ולאור האמור לעיל, איני נדרשת להעריך את משקל חוות הדעת של המומחה י' קופרווסר כמקשה אחת, משתוצאות ההליך ייחתכו על פי המסמכים הקבילים שהוגשו – חלקם הוגשו באמצעות המומחה י' קופרווסר.

חוות הדעת שנשענת על כל האימרות של העדים השונים שהורשעו במעשי טרור, ללא אבחנה כפי המפורט לעיל, מוקשית, שעה שבחינת האימרות נבדקת על פי סרגל משפטי, בשונה מבחינתן ע"י המומחה בחוות הדעת. כך למשל עד שאינו בעל דין, שבעדותו לא חזר על גרסתו במשטרה, גרסתו במשטרה לא תתקבל כמוכחת בהליך זה, אלא רק תלמד על היות העד עד בעייתי ובלתי אמין. בנסיבות אלה, אם חוות הדעת נסמכת על כל האימרות ללא אבחנה משפטית ביניהן, כי אז ייווצר קושי, שיש בו כדי להשליך על פרק המסקנות שבחוות הדעת.

באלה הנסיבות גם נוצר קושי להסיק מסקנות, כפי שהתובעים מסיקים, מעדויות שמתוכן נלמדים אירועים המטילים דופי ברש"פ, אך גם מתארים אירועים אחרים בהם הרש"פ הביאה לצמצום פעילות הג'יהאד ויתר הארגונים או הכבדה עליהם.

82. שונים פני הדברים כשאנו בוחנים, בעיקר את "מסמכי השלל" שמקורם ברש"פ, מסמכים אותנטיים העומדים בפני עצמם, כפי שנמצאו במוקטעה ובמקומות אחרים ברש"פ – אלה ייבחנו לגופם.

83. התוצאה מכל האמור לעיל היא שמסקנות חוות הדעת כמקשה אחת תישארנה בצריך עיון, משהכרעתי תושתת על הראיות והמסמכים שהתקבלו כראיות קבילות, חלקן באמצעות המומחה קופרווסר.

84. וכפי שיובהר בהמשך, עיון בראיות הקבילות לא מוביל לקביעה כי התובעים הוכיחו את תביעתם, לפי מאזן ההסתברויות הנדרש בהליך אזרחי.

פרשת ההגנה:

85. מטעם הנתבעים 1 ו-2, היחידים שניהלו את הגנתם בהליך, הוגשו שתי חוות דעת, האחת של מר אשרף עג'רמי (נ/1) והשניה של ד"ר מוחמד אל מסרי (נ/2).

86. **מר אשרף עג'רמי**, בתקופה הרלוונטית להליך, היה עיתונאי, בשנים 2007-2009 שימש כשר לענייני אסירים ברש"פ וכיום מנהל מרכז תקשורת ומדיה.

עיינתי בחוות הדעת שהגיש העד ובעדותו, ולא מצאתי את הבסיס למומחיותו הרלוונטית לעניינינו, וזאת במיוחד שאת עדותו לא תמך העד בשום מסמך או מחקר שנעשה על ידו. נ/1 הוא למעשה דעתו הפרטית של העד כפי שהוא גיבש אותה מתוך מציאות חייו וכמי שמשתייך לעם הפלסטיני, כהגדרתו.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

87. בהתאם לעיסוקו כשר לענייני אסירים מסר העד כי הרש"פ משלמת כספים למשפחות האסירים והחללים, לפי מסורת שהחלה לפני הקמת הרש"פ, עוד משנות ה-70. הרש"פ אינה רואה בפעולה זו תמיכה בטרור אלא אחריות ודאגה לתושבים הפלסטינים לחיים נורמליים בכבוד.
- העד אינו מבחין, ואינו רואה צורך להבחין, בין עזרה כספית למשפחות מפגעים, שהוגדרו כאסירים ביטחוניים על ידי ישראל, ובין עזרה כספית לכל משפחה נזקקת אחרת.
- הרש"פ, לשיטתו, מאמינה כי תשלום לאסירים, שהוגדרו כאסירים ביטחוניים על ידי ישראל, מונע מגורמים קיצוניים כדוגמת האיראנים או החמאס, להשתלט על דעת הקהל הפלסטיני, ובכך יש כדי לחזק את שלטונה של הרש"פ.
- הרש"פ מאמינה כי התשלום מרסן את בני הנוער, שלא לפנות לפעילות טרור באמצעות ארגונים קיצוניים – טענה שנטענה כדעה אישית של העד.
88. את ההאדרה שניתנת למחבל בקריאת רחוב על שמו, למשל, הוא מייחס ליוזמה פרטית מקומית שאין לרשות שליטה עליה.
- לדבריו, השיר המפאר את המחבלת שפוצצה חגורת נפץ במסעדת מקסים, ואשר פורסם בשנת 2005 בחוברת במימון משרד התרבות של הרש"פ – נבחר לפרסום על ידי המשורר. המשורר, שקיבל פרס מאת הרש"פ על יצירותיו, בחר את השיר מכלל יצירותיו, בנוסף ליצירות אחרות לגמרי, שפורסמו באותה חוברת, בנסיבות בהן הרשות ככלל לא בודקת את תוכן היצירות, במתן חופש ביטוי ליוצר (ת/11).
- בעדותו הוסיף העד כי פרסום החוברת ע"י משרד התרבות ובה שיר שבח למחבלת – לא היה צריך לקרות. אמנם הרש"פ אינה מתערבת בשיקול הדעת של המשורר שבחר את היצירות שיתפרסמו, אך פה, במקרה הספציפי, הייתה תקלה, לצערו.
89. בעדותו עלה כי בשנים 1984-1996 נכלא בארץ לאחר שהודה כי קיפח חייו של אחר, שנחשד בשת"פ עם ישראל – עובדה שהעד בחר שלא להזכיר בחוות דעתו, כאשר בחקירתו ביקש לקצר בדברים ולענות באופן עמום.
90. בעדותו נשאל העד על ראיון שהעניק ביום 29.6.2009 לטלוויזיה הרשמית של הרשות הפלסטינית, כדלקמן:
- "עו"ד כהן, א.:** תראה, אתה ב-29.6.2009 הופעת בטלוויזיה הרשמית של הרשות הפלסטינאית. ואמרת... ואמרת שם כמה משפטים מאוד מעניינים. אני רוצה בבקשה לשאול אותך. אתה אמרת ככה "אדון ההתנגדות, ללא ספק וללא עוררין הוא השאהיד יאסר עראפת. אפילו האינתיפאדה הזאת שחמאס ניסתה בעוול, בעושיק, בשקר ובזיוף להניף את דגלה, דגלה שינד ליאסר עראפת בלבד. המנגנונים האלה שילמו מחיר כבד באינתיפאדה השניה, בין אם כשאהידים ובין אם כאסירים. מספר האסירים הגדול ביותר הוא מהסקטור של מנגנוני הביטחון. הם מבין אלה אשר נשאו

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

וביצעו את הפעולות הגדולות ביותר והחשובות ביותר נגד הכיבוש
הישראלי. ובמיוחד נגד החיילים. מבין הפעולות המפורסמות בגדה
המערבית, עין עריק, ואדי אל חרמייה, סורדא ואחרים. הם בוצעו על ידי
גיבורי כוחות הביטחון הפלסטינאיים שהגנו על המולדת ועל האינטרס
הלאומי בזמן שחמאס צפתה במשך חודשים ארוכים לפני שהיא החלה".
כן? נכון? אתה מאשר שאמרת את זה?

נכון. (עמ' 335-336 לפרוטוקול)

ת:

מדובר בריאיון שאושר על ידי העד, ואשר נועד, לדבריו, בעיקר לאוזניים פלסטיניות, במסגרת הקרב
על דעת הקהל הפלסטיני – לאחר שיאסר ערפאת נחלש, בעקבות פעילות ישראלית בשטחים, ובזמן
שמנגנוני הביטחון התפרקו.

בריאיון ניסה העד, לשיטתו, להגן על הרש"פ, בה היה שר, ולהאדיר את הרש"פ באוזני השומעים,
במיוחד כשבאותה תקופה פעלה הרש"פ באופן נחרץ בפירוק חוליות טרור, ולא זכתה בשל כך לאהדה
ברחוב הפלסטיני.

להבנתו, בריאיון נתן דוגמאות לאירועי נשק שונים בהם אנשי הרש"פ היו מעורבים, אירועים
הנושאים אופי מלחמתי במחסומים, להבדיל מפיגועים בתוך תחומי הקו הירוק, אותם אין לייחס
לרש"פ (עמ' 361 ואילך).

91. דא עקא, שמהריאיון עולים דברים אחרים. כך למשל לפי הריאיון נמצא כי הפיגועים נגד
חיילים הם פיגועים מיוחדים שבוצעו ע"י הרש"פ, אך לא הפיגועים היחידים שבוצעו על ידה.

92. לשיטתי, מעיון בריאיון ובעדות העד יש כדי חיזוק לטענות התובעים על מעורבות הרש"פ
בטרור בתקופות שונות, עד כדי אמירת דברי השבח אודות מנגנוני הביטחון ברש"פ, שפעלו נגד ישראל
וכלשונו "גיבורי כוחות הביטחון" שהגנו על המולדת בביצוע פיגועים במיוחד נגד חיילים, אך לא רק
נגדם. אלה דברים שעומדים בניגוד מוחלט לגרסתו בתצהיר ולגרסת הנתבעים 1 ו-2 בהגנתם, שייחסו
לרש"פ פעילות בקידום הסכמים עם ישראל בלבד.

מדובר בריאיון שניתן בשנת 2009, שנים אחרי הפיגוע במסעדת מקסים, אך את אותותיו יש למצוא,
כלשון הריאיון בתקופות קודמות לריאיון. מדובר בריאיון שמסכם תקופה, בה לעתים פעלה רש"פ
מתוך מגמה אוהדת לטרור, ואף עמדה מדי פעם ב"תחרות" עם הארגונים האחרים – והיא הנותנת.

93. דא עקא, כפי שיבואר להלן, גם באלה הדברים אין כדי לקשור קשר סיבתי בין כל אירוע
טרור שהתרחש לרבות במסעדת מקסים ובין התנהלות בעייתית של הרש"פ בתקופות השונות
לאורך השנים.

94. עד נוסף שהובא ע"י הרשות הוא ד"ר מחמד מחמוד אלמסרי, שהגיש חוות דעת
שסומנה נ/2, עליה נחקר בפניי בדרך של היוועדות חזותית.

מדובר בעד שבתקופה הרלוונטית היה אחראי על הביטחון הפוליטי ברש"פ, כהגדרתו.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

95. עדותו של העד נשמעה בהיוועדות חזותית, ממקום מושבו ברמאללה, בשל ההגבלות שהיו בכניסתו לארץ בתקופת התפשטות נגיף הקורונה – אלא שעם כל הקושי הטכני, בסופו של יום, העדות עצמה נמצאה בעייתית, לא בשל הדרך בה נגבתה אלא משום הדרך בה ניתנו התשובות ע"י העד.
96. עיון במסמך נ/2 מעלה כי אין מדובר בחוות דעת, למרות כותרת המסמך, אלא ניסיון של העד לתת פרשנות להתנהלות הרש"פ, כמיטב הבנתו ויכולתו, כמי שמשתייך לעם הפלסטיני.
- העד אינו מצרף לחוות הדעת מחקר שערך או כל מסמך אחר, ולמסמכים רבים מתוך חוות הדעת של המומחה י' קופרווסר שהוצגו לעד – בחר להתייחס באופן כללי, ללא ניסיון כן ואמיתי להתמודד עם תוכנם, במיוחד כשלא עלו בקנה אחד עם הגיגיו.
97. עוד אציין את חקירתו המוקשית של העד, עת ביקש להישאל רק על מה שכתב בנ/2, ולא לחרוג מעבר למה שנכתב – ומכאן החולשה והמשקל הנמוך של עדותו.
98. לשיטתו, הרשות לאורך כל הדרך פעלה לקידום הסכם שלום, והקריאה לאינתיפאדה אינה אלא קריאה להתקוממות ולמחאות לגיטימיות. דא עקא, שפרשנותו של העד עומדת בסתירה לריאיון שנתן עד ההגנה עג'רמי ביום 29.6.2009, כמצוטט לעיל.
99. מבחינתו, ככלל, יש להשוות את יאסר ערפאת למנהיגים אחרים (שלא יוזכרו על ידי בשמס משלא נערכת השוואה הוגנת ומושכלת עמם), בציינו את קשייו של ערפאת לשלוט ולהנהיג ישות שרק קמה, ואשר מקורה בחברה שבטית ומפולגת.
100. להבנתו, הביטויים במדיה מטעם הרש"פ פורשו שלא כהלכה ע"י המומחה י' קופרווסר ומלמדים על חוסר הבנה, כך גם טען כי הקייטנות שמארגנת הרשות, תוכן רק לשלום ולפיוס. בכך, בדרך פתלתלה, התעלם העד מפרשת מנטין, בה נפסק אחרת.
- וכך סיכם העד את גרסתו בסעיף 36 לנ/2 :
- "בהקשר זה חשוב לי להדגיש כי כל הפעולות הצבאיות שביצעו פלסטינים שהשתייכו למנגנוני הביטחון או היו קרובים אליהם, לא קיבלו אישור משום דרג מדיני או צבאי פלסטיני. כל הדרגים הצבאיים והמדיניים הפלסטינים ידעו אז, ויודעים היום, את מידת חדירתם של שירותי הביטחון הישראלים ויכולתם להגיע אל כל מידע שהם רוצים להשיג, ולכן, כל מי שבצעו את הפעולות הללו עשה זאת בעקבות החלטה אישית ובגלל המצב הכללי שבו נפלו עשרות קורבנות פלסטינים. יתכן, שבמקרים מסוימים מפקד מסוים באזור מסוים לא עמד בלחץ שהופעל עליו מצד גורמים קיצוניים מחוץ לרשות הלאומית הפלסטינית, ואף שמעתי על מקרים שבהם הופעל לחץ מצד בני משפחה של חלל או של איש בטחון. אלו היו מקרים ספוראדיים אך בוודאי שלא מדיניות. הרשות הלאומית הפלסטינית ניסתה להתמודד עם מקרים כאלו מראש. כך לדוגמא, אם נהרג בן משפחה של עובד מנגנוני הביטחון, השתדלה הרשות הלאומית הפלסטינית מראש להוציאו לחופשה להעבירו לתפקיד עם פחות סמכויות כדי למנוע שחרור אסירים בניגוד לחוק או פעולות לא רצויות**

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

אחרות, ואף היו מקרים שחסמנו ומנענו גישה של מי שהיה במצב אישי שכזה למקורות מידע הנוגעים לשיתוף הפעולה הביטחוני עם ישראל".

101. העד מוסיף בחוות הדעת, בניגוד לדעת המומחה י" קופרוסר, כי הארגונים השונים לא סרו למרותו של יאסר ערפאת, והעובדה כי הוא נדרש "לבקש" שיכבדו את ההודנה ולא לכפות אותה עליהם, היא ההוכחה לכך. העד ציין כי באוקטובר 2001 נדרש יאסר ערפאת להכריז על גדודי חללי אלאקצא כארגון בלתי חוקי, ובכך שלל את הקשר בין הרש"פ לארגון.

אשר למלחמה בטרור, מציין העד את המאבק של הרש"פ בארגונים לרבות מעצרים של פעילים בתנועות ההתנגדות, בהדגישו כי הוא בעצמו השתתף במעצר של איסמעיל הנייה בשנת 2003. כמו כן ציין העד את פעולות הרש"פ שנעשו כדי לייבש את המקורות הכספיים של הארגונים המתנגדים, שמקורם מחו"ל.

102. את הקצף שיצא מצד התובעים כנגד הרש"פ בנוגע לפעילות לא תקינה של תאופיק טיראוי, מפקד המודיעין הכללי בגדה – דחה העד בציינו כי תאופיק טיראוי הוכרז כמבוקש ע"י ישראל, הכרזה שנועדה, לדבריו, לרצות את ג'בריל רג'וב, שהיה המתחרה של תאופיק טיראוי. דא עקא שבאותם ימים וחרף האמור, לא הייתה לישראל כל מניעה להמשיך לשבת עם אותו טיראוי בישיבות עבודה משותפות בלילות.

103. אשר לגייהאד האסלאמי, הדגיש העד את המחלוקות האידאולוגיות המשמעותיות בין הרש"פ ובין הגייהאד, מה שהביא את הגייהאד להיות אופוזיציה לרש"פ ולא להימנות על מוסדותיה. לדבריו, הרש"פ נלחמה בגייהאד, פעלה לאיסוף נשקים, חילטה כספים שהגיעו אליהם מחו"ל לאחר שאותרו, והוציאה אגודות טרור שכונו על ידם "אגודות צדקה" אל מחוץ לחוק.

לטענתו, הרש"פ לא איתרה את כל המפגעים לפני שביצעו את הפיגוע, כמו שישראל באמצעות מנגנוניה לא הצליחה לאתרם, למרות שהשקיעה מאמצים רבים.

104. אשר למסמכי השלל, העד סבור כי אין בהם ללמד על מעורבות הרש"פ, כך למשל הטענה כי ג'מל סויטאת, סגן ראש הביטחון המסכל בג'נין, פעל להזהיר מבוקשים על הכוונה לעצור אותם ורכש עבורם אמצעי לחימה, השיב כי אינו יכול לאשר את המסמך ואת אמיתות תוכנו והוסיף: **"אינני מכחיש שהיו אנשי ביטחון שסרחו כפי שהתפרסם מדי פעם על קצינים בצבא הישראלי שמוכרים נשק ומידע לפלסטינים. מקרים כאלו לא מצביעים על מדיניות של הרשות הלאומית הפלסטינית"** (סעיף 51). תשובה זו לא רק שאין לתת לה משקל ראייתי בשל הטיעון הכללי שבה, שאינו יורד לפרטי המסמך בניסיון להתמודד עמו – אלא משום שהיא עומדת גם הפעם בניגוד לעדות עד ההגנה עג'רמ, בריאיון שהוזכר לעיל.

עד ההגנה שהיה מודע לחוות דעת המומחה י" קופרוסר ולנספחיה, ושלא יכול להתייחס למסמך באופן דווקני, מלמד כי הרש"פ בנקודה זו ביכרה שלא להביא עד רלוונטי ולהתעמת עם המסמך עימות ישיר – והיא הנותנת.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

105. בהמשך טען העד, נוכח מסמכי השלל שמתעדים מעצרים ושחרורים בעייתיים של אנשים שונים – כי אין לשלול טקטיקה השמורה למנגנוני ביטחון בגיוס משתפי פעולה כדי להגדיל את יכולת ההשפעה של הרש"פ בקרב האוכלוסייה. "...זהו פעולת מודיעין לגיטימית בה משתמש כל מנגנון ביטחון שאני מכיר" (סעיף 53). דברים אלה נאמרו על ידי העד, גם שהודה, גם בזו הפעם, כי לא בדק את המסמכים הספציפיים.
106. אשר למפגע בפיגוע במסעדת מקסים, המחבל אמג'ד עבידי, טען כי הוא לא נעצר בשנת 1999 כשסחר בנשק, מאחר שלא היה מוכר לרשות – מה גם שמדובר בפעילות פלילית עבור בצע כסף ולא פעילות טרוריסטית.
- לגבי הטענה לפיה הרש"פ הייתה מעורבת בעניינו של אמג'ד עבידי, עת השכינה שלום בינו ובין משפחת ההרוג ראמי סליט, שנפגע מטיל שסיפק אמג'ד עבידי ואשר נחשד כממולכד – ענה כי המקרה אינו ידוע לו, והוסיף ופירט את תפקידה הכללי של הרש"פ בהשכנת שלום בקרב האוכלוסייה.
- אשר לטענה מדוע לא נעצר עבידי משנת 2001 ואילך, טען כי אמג'ד עבידי לא היה ידוע ברש"פ כפעיל טרור. לדבריו, הרשות לא יודעת על כל פעילות טרור שמתארגנת מתחת לפני השטח במחשכים, כמו שהשב"כ הישראלי אינו יודע תמיד.
107. יצוין כי העד התקשה להגדיר את תפקידו ולהגדיר את טיב ידיעותיו בנושאי מודיעין, כפי שהתיימר לכתוב בנ/2. לשיטתו, הוא נמנה על זרוע קטנה של הביטחון הכללי, כך גם ידיעותיו (עמ' 415 לפרוטוקול).
- מכאן דומה כי ניתן ללמוד מפי העד עצמו על משקל נמוך של עדותו ועל הביסוס הרעוע של דבריו.
108. לפי גרסתו, היו אנשי רש"פ שסרחו, אך לא בהוראת מפקדיהם – וכשנודע לרשות עליהם, היא פעלה נגדם.
109. על ההודנה ביוני שנמשכה עד אוגוסט 2003, טען העד כי מדובר בתקופה בה יאסר ערפאת היה במצור, אך למרות זאת פעל לקידום ההסכמים עם ישראל. לגרסתו, כדי להגיע להודנה וליישמה, נדרש ערפאת למאמצים רבים בקרב הארגונים השונים. כהוכחה למאמצים מציין העד את הירידה במספר הפיגועים בתקופת ההודנה, אך לא בהפסקת המוחלטת, למרות עמדת יאסר ערפאת שקידם את ההודנה.
- בעניין זה יש לציין את התימוכין לדברים בחוות הדעת של המומחה י" קופרווסר, שם מציין המומחה שני פיגועים במהלך ההודנה ביום 9.9.2003 שבוצעו ע"י ארגון חמאס (עמ' 6 לחוות הדעת).
110. אשר לפיגוע במסעדת מקסים כותב בנ/2 העד כי:
- "הארוע נשוא תיק זה התרחש לאחר שישיראל חיסלה מפקדים נוספים בג'יהאד האסלאמי. ישראל הפרה את ההודנה ההדדית. כאשר בחרה מדינת ישראל להרוג את מחמד סידר ואת איסמאעיל אבו שנב לאחר שהוסכם על הודנה דו צדדית, לא הצליחה עוד הרש"פ לעצור את הזעם ברחוב הפלסטיני. לא היתה הודעה של הרשות כי ההודנה תמה. ההפך הוא הנכון.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

1 הרשות הלאומית הפלסטינית המשיכה בניסיונותיה לשמר את השקט היחסי, אלא
2 שהרחוב הפלסטיני ובפרט הארגונים הצבאיים שאנשיהם נפגעו ונהרגו מאש ישראל, בחרו
3 להתעלם מהרשות הלאומית הפלסטינית, אותה תפסו כעת כמי שנכנעה לדרישות ישראל
4 ללא הצדקה מאחר וישראל המשיכה לטבוח בבני עמם".

5 111. על כספים המשולמים ע"י הרש"פ, כעולה ממסמכי השלל, טען העד כי אין מדובר בכספים
6 שנועדו לטרור, אלא כספים שהועברו ליחידים מתוך רחמים ולצרכים קונקרטיים כמו חתונה, וזאת
7 כדי לחזק את השפעת הרש"פ בקרב האוכלוסייה, ובהתאם למנטליות של יאסר ערפאת המכונה על
8 ידו וע"י עמו כ"אב" וכ"זקן".

9 112. בחקירתו ענה העד בטרוניה רבה לגבי שאלות אודות אירועים שהתרחשו כשהיה בן 22, אז
10 היה מקורב לחזית העממית, גם שהודה כי הונחה בשעתו שבמידה וייעצר, ידאג בחקירתו בשב"כ
11 להסב כל אירוע חבלני עליו יישאל, לאחרים שנמצאים בחו"ל או בכלא או שנפטרו, ובכך לסכל את
12 חקירותיו.

13 לדבריו, אלה דברים שהיו נכונים לעתות מלחמה, אך לא למועדים בהם קיימים הסכמים בין ישראל
14 ובין הרש"פ.

15 113. לפי עדותו של העד אלמסרי, רמאדן שלח, היושב בדמשק, הוא האחראי על הגיהאד
16 האסלאמי, אך שנשאל העד לגבי הרש"פ ויתר הארגונים, סירב לענות בבהירות.

17 114. על דברי ההטפה לטרור שנשמעו בטלוויזיה בערוצי הרש"פ בסוף שנת 2000 מפי אחמד אבו
18 חלבייה, אמר כי מדובר בטעות בשידור, בהדגישו כי מדובר ביוזמה אישית של הדובר ובדברים
19 שהשמיע שלא במסגרת ריאיון ובשידור חי.

20 115. לדבריו, הדברים שיוחסו לתאופיק טיראווי מפי העדים שהורשעו במעשי טרור, כמפורט
21 באימרותיהם במשטרה, הוכחו על ידי תאופיק טיראווי אליו פנה לקבל את עמדתו (עמ' 441
22 לפרוטוקול). בכך נמצא העד, לא רק שמעיד עדות מפי השמועה, ביחס לגרסת טיראווי, אלא חושף את
23 חולשתם של הנתבעים, שלא הביאו עדות מתאימה.

24 116. לשיטתו, הרשות לא ידעה על פעילותו של אמג'ד עבידי בטרם הפיגוע במסעדת מקסים, כמו
25 שהשב"כ הישראלי לא ידע – כך שאין לבוא בטענות אל הרש"פ.

26 117. אשר למעורבות במעשה טרור של עבד אל כרים עוויס, איש המודיעין ברש"פ, שעבד תחת
27 תאופיק טיראווי, טען כי אין לו מידע בדוק בסוגיה, אך חזר והדגיש את תעודת VIP שניתנה לתאופיק
28 טיראווי על ידי ישראל, חרף האמור.

29 118. את גרסאות העדים המורשעים בטרור, שמסרו אודות קשר שהיה להם עם הרש"פ לרבות
30 תאופיק טיראווי – הוא הגדיר כגרסאות לא הגיוניות, עת מנסים לקשור לגבי אירועים ממוקדים,
31 אנשים זוטרים ברש"פ לראש הביטחון הכללי, והוסיף כי מה שמיוחס לאנשים אלה, הן פעולות

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

פרטיות הנעשות על דעתם האישית, ובניגוד לעמדת ההנהגה שחתרה כל העת לקידום ההסכם עם ישראל (עמ' 457 לפרוטוקול).

119. את עדותו חתם העד בטענה לפיה הרש"פ פעלה לעצור מימון כספי שנותב מחו"ל לארגונים הקיצוניים, פעלה לחשוף ולסכל טרור בציינו שמות של פעילים שנעצרו ע"י הרש"פ, גם כאלה שלא נזכרו בחוות הדעת – והוסיף כי מסמכי השלל יכול שנכתבו כחלק ממאבקי כוח שהיו בין נושאי משרה בכירים בתוך הרש"פ, ועל כן אין מדובר במסמכים מדויקים. כך אמר העד ולא פירש.

120. כפי האמור לעיל, לעדותו של העד אל מסרי אני נותנת משקל נמוך, משעדותו ניתנה ללא עיגון או אסמכתא, ומשעיקריה בטענות כלליות בעלמא, שמקורן במחשבותיו של העד, שנמנה על העם הפלסטיני, אותו הוא מיטיב להכיר, לדבריו.

דיון והכרעה:

121. משסקרתי את הראיות שהוגשו, אפנה ליישומן, כשהדגש הוא על בחינת הראיות עצמן, לאחר שהתקבלו כראיות קבילות, בהתאם ובנוסף לאמור לעיל.

122. התובעים, כעולה מסיכומים שהוגשו, טוענים לחיוב הרש"פ בעוולת הרשלנות והפרת חובה חקוקה כמעוולת ביחד (סעיף 11 לפקודת הנזיקין), וכן חיוב הרש"פ מדין אחריות של משתף, משדל ומאשרר (סעיף 12 לפקודת הנזיקין).

לכך מוסיפים התובעים וטוענים שהוכיחו את תביעתם, ומכל מקום טוענים לתחולת כלל הידיעה המיוחדת, כך לשיטתם עמדו בנטל הבאת הראיות הראשוני, ובהמשך עמדו בנטל השכנוע – משעבר נטל הראיה על שכם הנתבעים, בו לא עמדו.

123. הנתבעים 1 ו-2 טוענים כי התובעים, אחרי הכול, לא הוכיחו תביעתם.

124. הנתבעים אמג'ד עבידי (נתבע 5) וסאמי ג'רדאת (נתבע 6) קיבלו כדין את כתבי בי-דין, אך לא הגישו כתבי הגנה.

גם אם אתייחס לעדותם בפניי, למצער, ככתב הגנה, דומה כי אין חולק על חיובם של נתבעים 5 ו-6 בפיצוי התובעים, כשותפים ביחד עם המחבלת בביצוע פיגוע טרור במסעדת מקסים, מן החמורים שידעה המדינה.

כעולה מהראיות, הפיגוע במסעדת מקסים בוצע ע"י מחבלת מהג'יהאד, שהציעה את עצמה לבצע פיגוע טרור כנקמה על מותם של ארוסה ואחיה, שניהם פעילי ג'יהאד אסלאמי. המחבלת על גופה נשאה חגורת נפץ ממקום מגוריה בג'נין לתוככי מדינת ישראל, ופוצצה עצמה בליבה של מסעדת מקסים, שהייתה הומה בסועדים ובאנשי צוות.

הנתבע 5, אמג'ד עבידי, הוא שייצר את חגורת הנפץ אותה השאיר עבור המחבלת בדירת מסתור, והנתבע 6, סאמי ג'רדאת, הוא זה שאליו פנתה המחבלת מלכתחילה בבקשה להשתלב בביצוע פיגוע.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

מאוחר יותר סאמי ג'רדאת דאג להעביר למחבלת את המטען שהכין אמג'ד עבידי, והוא גם שצילם אותה ימים ספורים לפני הפיגוע, על רקע תמונות אחיה וארוסה, פעילי הג'יהאד.

אין חולק כי כל המעורבים בפיגוע הנזכרים לעיל הם חברי ארגון הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני, בעניין זה אפנה גם לחוות דעתו של המומחה י" קופרווסר, המאשר את הדברים, וכן גם לעדותו, כשהוסיף כי לא ראה, מתוקף תפקידו, כל הוראה של הרשות לבצע את הפיגוע האמור (עמ' 111 לפרוטוקול).

125. השאלה בה אדון להלן היא האם הרש"פ אחראית כמעוולת ביחד עם המפגעים (המחבלת, אמג'ד עבידי וסאמי ג'רדאת), בעוולת הרשלנות או בעוולה של הפרת חובה חקוקה, או בכל חיוב אחר.

התובעים טוענים כי הוכחה עוולת הרשלנות כמו גם עוולה של הפרת חובה חקוקה, בביצוע פעולות ע"י הרש"פ בניגוד להוראות חוק האוסרות העברת מימון לטרור, ב"עצימת עיניים" מלראות העברות כספים מחו"ל אל ארגוני הטרור למימון פעילותם, במימון ותקצוב של הרש"פ הניתן לאסירים ביטחוניים ולמשפחות החללים שמתו בפיגועי טרור בהם השתתפו, כמו גם נטילת חלק, באופן ישיר ועקיף, בפעולות הטרור עצמן.

לטענת התובעים, השליטה ברש"פ הייתה של פת"ח, כארגון הגדול ביותר ברש"פ, אשר שלט על אש"פ, ובכולם שלט יאסר ערפאת. לשיטתם, הרשות הפלסטינית באמצעות הפת"ח יזמה, עודדה ולכל הפחות סייעה בביצוע פעולות טרור וביניהן הפיגוע במסעדת מקסים, כמו גם אשררה אותו, ר' חוות דעת המומחה י" קופרווסר עמ' 6 ועדותו בעמ' 178 ו-222, שם נאמר:

"ראש הרשות הפלסטינית הוא גם יושב ראש אש"פ הוא גם יושב ראש פת"ח. אז הוא בעת ובעונה אחת מפקדם של כולם, וכולם כפופים לו בערוצים השונים האלה. לכן, גם ברור לכל אחד מהם, מהפעילים של הג'יהאד האסלאמי, כאשר הוא מנהל מגעים עם גדודי חיילי אל אקצה, או תנזים הפת"ח, או עם המשטרה הפלסטינית, מבחינתם היינו הך. זה לא, אין לזה הבדל של ממש בין 3 הגופים האלה. זה אותו דבר, זו הרשות. לצורך העניין, זו הרשות."

126. הנתבעים 1 ו-2 בסיכומיהם מצרים על האירוע במסעדת מקסים, אך מדגישים כי הפיגוע בוצע ע"י חברי הג'יהאד האסלאמי, ולא ע"י רש"פ או אש"פ או מי מטעמם.

לטענתם, לא אחת נקבע בפסיקה כי כדי לחייב את הרש"פ ואש"פ נדרש להוכיח קשר סיבתי ספציפי לפיגוע הנדון, דבר שלא הוכח בענייננו.

לשיטתם, טענות נגד הרש"פ ואש"פ הן טענות כלליות המוכחות על ידם, טענות שלא קושרות את הרש"פ ואש"פ לפיגוע במסעדת מקסים. בנסיבות אלה אין הוכחה כי הרש"פ ואש"פ (נתבעים 1 ו-2) ידעו על הפיגוע או יכלו למנוע אותו, עודדו או אשררו אותו לאחר מעשה.

127. ולענייננו – כעולה מחוות דעת המומחה י" קופרווסר ומעדותו, הוא נסמך במסקנותיו על מסמכים, חלקם משקלם הראייתי רב, כמו מסמכי השלל, וחלקם פחות – ומייחס את הפיגוע לרש"פ, נוכח התנהלותה הכללית ובשים לב לפועלו של יאסר ערפאת אשר במשתמע, כלשונו, פעמים הנחה את הג'יהאד האסלאמי לבצע פיגועים. חלק מהפיגועים מועדם חודשים ושנים לפני הפיגוע במסעדת מקסים (עמ' 111 לפרוטוקול).

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

128. לשיטת המומחה י' קופרווסר בחוות דעתו, לרש"פ מעורבות בטרור בשלושה ממדים מרכזיים: בממד המעשי בגדרו מעניקה הרש"פ "הכשר" לפעולות הטרור כמרכיב לגיטימי וחשוב במאבק נגד ישראל, ובכך מעודדת את השימוש בטרור לקידום מטרות מדיניות. בעניין זה מפנה המומחה למסמכי השלל ולמכתב מיום 6.2.2002 (ח/30) של מנהל המודיעין ברש"פ מחוז טול כרם אל תאופיק טיראוי שעניינו בסוגיית תשתית הטרור של הפת"ח והתנזים, ובהתייחסות לפיגוע בטקס בת מצווה בחדרה מיום 17.1.2002 שנעשה כאמור במסמך ע"י אנשים "מקורבים אלינו".
- בחוות הדעת מזכיר המומחה גם את הסיוע של כוחות הביטחון ברש"פ באופן ישיר ועקיף לתשתיות הטרור, כך מפנה המומחה למסמך השלל מיום 4.2.2002 (ח/29) המפרט את הנעשה בג'נין ופעילותו של סגן ראש הביטחון המסכל בג'נין, ג'מאל סויטאת למשל, המזהיר את נציגי הג'יהאד האסלאמי אודות גל מעצרים צפוי עם שמות המבוקשים, כמו גם מספק נשק לחמאס ולג'יהאד.
- כמו כן מפנה המומחה י' קופרווסר לגילוי דעת שנשלח מלשכתו של יאסר ערפאת מיום 30.9.2001 (ח/13-14), במלאת שנה לאינתיפאדה השנייה, שם מובעת עמדה חיובית ואוהדת של הרש"פ לטרור, במימד האידיאולוגי.
- עוד מציין המומחה את הממד הכספי, בסיוע שמעניקה הרש"פ לפעילי טרור המכונים "לוחמים", לרבות אספקת כלי נשק, כעולה ממסמכי השלל.
129. חוות דעת המומחה י' קופרווסר, שבמומחיותו מביא ומפרש את תוכנם של מסמכי השלל, מסמכים אותנטיים ובעלי משקל סגולי רב – מקובלת עליי מתוקף מומחיותו ומקצועיותו של מר יוסי קופרווסר, אך אין בכך, כפי שאפרט להלן, כדי להוכיח את הקשר בין התנהלות הרש"פ הבעייתית, בלשון המעטה, כפי המתואר במסמכי השלל בתקופות שונות ובמועדים מסוימים – ובין אירוע הטרור הספציפי מושא ההליך.
130. בעניין זה אפנה גם לפרשת מנטין, שם נקבע כי הרש"פ אחראית לפיגוע, משהוכח קשר סיבתי לרש"פ, כך נקבע עובדתית כי המחבל שרצח את המנוח מנטין ז"ל השתתף במחנה אימונים של הרש"פ, כשאת הפיגוע ביצע 10 ימים לאחר שהשתתף במחנה, בעודו תחת המסרים שהוטמעו במוחו, בגילו הצעיר. שונים פני הדברים בענייננו, משכאן, אין הוכחה לקשר הסיבתי הנדרש.
131. עוד אוסיף ואדגיש כי עיון בחוות דעת המומחה י' קופרווסר ובעדותו, אינו מלמד על הסכמה של המומחה עם התיזה כי כל פיגוע בשנים שמאז פרוץ האינתיפאדה השנייה – גם לא בשנים הקשות בהן היו פיגועים רבים – יש לחייב את הרש"פ כאחראית לו, עד כדי קביעה כי כל פיגוע בו נפגעו אזרחי ישראל הוא פיגוע באחריות הרש"פ, בנסיבות בהן לא ימצא אירוע בו תישלל אחריות זו.
132. במילים אחרות, הגם שעל הפרק התנהלות בעייתית מוכחת של הרש"פ בתקופות מסוימות לאורך השנים, חלקן תקופות בעייתיות עד מאוד של התנהלות תוך הפרת חובת הזהירות – לא ניתן להסיק כי בכל אירוע שהתרחש תחויב הרש"פ בעוולת הרשלנות או בהפרת חובה חקוקה לפי פקודת הנזיקין.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

הגם שאין חולק על קיומה של חובת זהירות מושגית של הרש"פ שלא לסכן במכוון חייהם של אזרחי מדינת ישראל, כמו החובה המוטלת על כל אדם, שלא לפגוע במכוון ובזדון בגופו ובנפשו של אחר – בבחינת מן המפורסמות שאינן צריכות ראייה, עדיין יש להוכיח קשר סיבתי כדי לחייב את הרש"פ בדין. על האחריות המושגית ראה :

"חובת זהירות כללית קיימת תמיד... כל אדם חייב שלא לסכן את חייו של אחר" (ע"א 915/91 מדינת ישראל נ' לוי, מח(3) 45, 67 (1994)).

וכלשון כב' השופט נ' סולברג בפרשת מנטין :

"חובה זו מושתתת על ההיגיון, על המוסר הטבעי ועל השכל הישר. היא מעוגנת בדין הפלילי ביחס לכל פרט בחברה, ובדין הבינלאומי המנהגי ביחס למדינות. גם ההסכמים הבינלאומיים עליהם חתומה הרש"פ, קובעים מפורשות כי הצדדים מחויבים למנוע מעשי טרור ופעולות עוינות אהדדי. בהקשר זה (וכפי שנראה בהמשך כשנדון בסוגיית הפיצויים העונשיים), משמשים דיני הנזיקין כ"תנא דמסייע" לדיני העונשין במאמצם ליצירת הרתעה יעילה נגד מעשי טרור שכל מטרתם הרג, חורבן ואובדן, נזק לאזרחים תמימים, וזריעת פחד ובהלה בקרב הציבור כולו. זהו אחד מתפקידיה הבסיסיים של מערכת המשפט, כפי שכבר קבעו חכמינו זכרונם לברכה, כי אלמלא מוראה של מלכות – "איש את רעהו חיים בלעו" (משנה, אבות ג, ב). הנה כי כן, ברי כי צדק בית המשפט המחוזי בקובעו בעניין שעל הפרק כי קמה חובת זהירות מצדה של הרש"פ."

133. על כן, אף שמוכחת התנהלות בעייתית של הרש"פ, המתוארת כאמור בחוות דעת המומחה י' קופרווסר והנסמכת על מסמכי השלל – אין היא אלא הפרת חובה הנקבעת באופן כללי, אחריה יש לבחון את הפיגוע הספציפי והקשר הסיבתי בעניינו, במיוחד כשאנו עוסקים בתקופות שונות, פעמים גם בתקופות שהרש"פ הכריזה על תקופה של רגיעה והודנה.

134. בפרשת מנטין נדון פיגוע שהתרחש ביום 26.6.2003, פיגוע טרור בו חויבה הרש"פ כגורם שהיה מעורב וקשור בפיגוע, חרף טענת הרש"פ שם, כמו כאן, כי לאורך השנים מאז הסכם אוסלו, פניה של הרש"פ היו תמיד לכיבוד הסכמים עם ישראל ולא לטרור (ר' עדות ד"ר אלמסרי). אלא מאי שאף כי מדובר בפיגוע שבוצע כ-3 חודשים לפני הפיגוע במסעדת מקסים – אין לגזור מכך קשר סיבתי של הרש"פ לכל פיגוע שהתרחש בסמוך לפיגוע בפרשת מנטין – ללא תשתית ראייתית רלוונטית.

135. הפרת חובת הזהירות הנלמדת בחוות דעת המומחה י' קופרווסר ובמסמכים הקבילים שהוגשו – המושגית והקונקרטית, **אין בה הוכחה לקשר הסיבתי הנדרש**, ולחייב הרשות הפלסטינית בדין, באירוע טרור במסעדת מקסים – והיא הנותנת.

התנהלות בעייתית של הרש"פ כמו זו שהוכחה בפרשת מנטין – גם כשהיא מבטאת התנהלות בעייתית ישירה או עקיפה לטרור, כפי המתואר לעתים ולאורך שנים – אין בה הוכחה לקשר סיבתי לפיגוע הטרור במסעדת מקסים, במיוחד **שהוכח** כי המפגעים באו מהג'יהאד האסלאמי עם מניע ברור של ארגון הג'יהאד.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

קבילות ומשקל

136. חוות דעת יוסי קופרווסר הוגשה עם נספחים, חלקם עניינם באימרות במשטרה והכרעות דין של העדים שהעידו בפניי, חלקם מסמכי שלל שנתפסו במשרדים השונים של הרש"פ.

קבילות חוות הדעת:

137. בת"פ (י-ם) 254/98 מדינת ישראל נ' בן סימון (30.11.1999) נקבע כי:

"עדותו של מומחה מורכבת משני נדבכים: החלק העובדתי והחלק שבסברה. עובדות שעליהן מתבססת חוות הדעת בעדותו של המומחה יש להוכיח בראיות קבילות (הרנון, דיני הראיות כרך ב' עמ' 298-300 (תשל"ז-1997). ברור שאם התשתית העובדתית רעועה, אין מקום לקבל את חוות הדעת שהיא עדות תיאורטית לכל דבר, ללא יסוד בחומר הראיות".

כך כתב המלומד מר יעקב קדמי בספרו על הראיות חלק שני (תשע – 2009), 771:

"חוות דעת של מומחה כוללת, מטבע הדברים, גם את התשתית העובדתית המוצגת בפני המומחה לצורך הכנת חוות דעתו. תשתית עובדתית זו כוללת את "תולדות האירוע" שלגביו מתבקשת חוות דעת המומחה ובין היתר: אנמנזה רפואית ופרטים בקשר ל"חפצים" נושאי חוות הדעת. כאשר התשתית העובדתית שנויה במחלוקת – לא ניתן להוכיח באמצעות הצגתה על-ידי המומחה ויש להוכיחה בראיות קבילות. השמטת הבסיס מתחת לקיומן של "עובדות התשתית" עשויה להשמיט את הבסיס מתחת למסקנותיו של המומחה".

138. ולענייננו, גרסאות העדים המורשעים, לרבות המפגעים במסעדת מקסים, באימרותיהם במשטרה וכן בכתבי האישום בהם הודו, קבילות להגשה, בדומה להגשת תצהיר עדות ראשית, וזאת ככל שהמסמכים אושרו כגרסאות אמת ע"י העדים מוסרי האימרות, בהתאמה.

אלא מאי, שקבילותם אינה מלמדת על משקלם, במיוחד כשחלק מהעדים לא נחקרו בפניי על גרסתם באופן מפורט, עת בחרו התובעים להסתפק בהגשת האימרות ובהשענות עליהן בלבד, כך גם משקלם המוקשה.

זאת נאמר מעבר למה שנאמר לעיל, לגבי חלק מהאימרות אשר נמצאו בלתי קבילות.

139. שונים פני הדברים בכל הנוגע למסמכי השלל, הקבילים בהגשה, בהיותם מקוריים אותנטיים ואמינים משנאספו במשרדי הרש"פ, ובכך גם משקלם.

באלה הנסיבות, ניתן להסתמך על מסמכי השלל כפי שהוגשו ע"י המומחה, וגם על הריאיון מפברואר 2005 שנערך עם אבו מאזן, משום שבמומחיותו של העד י קופרווסר לזהות את המעמד, לזהות את הדובר ולהביא את תוכן הדברים, הכול כפוף לנתונים אובייקטיביים, שאין חולק עליהם, בדבר חלקיות הקטע המוצג מתוך הריאיון המלא.

וכך נאמר בריאיון של אבו מאזן בתפקידו כיו"ר הרש"פ מיום 14.2.2005:

"אני דורש את שחרור האסירים מכיוון שהם בני אדם שביצעו פעולה שאנחנו פקדנו עליהם לבצע, אנחנו כרשות, אי אפשר להעניש אותם כשאנחנו יושבים סביב שולחן אחד ועורכים

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

משא ומתן... זאת מלחמה ובמלחמה אתה (ישראל) פקדת על חייל להרוג ואני פקדתי על בני, או אחי או על מישהו אחר, שיבצע את חובת ההתנגדות. זה הרג, וזה הרג, אז מדוע ידיו של האדם הזה מגואלות בדם ואסור לשחרר אותו מהכלא".

נטל הראיה:

140. הנטל להוכחת התביעה מוטל על התובע בבחינת "המוציא מחברו עליו הראיה", כלומר על התובע נטל השכנוע לאורך כל ההליך. לנטל האמור נלווית חובת הראיה קרי "חובה להביא ראיות לעמידה בנטל השכנוע", כאשר על בעל הדין שכנגד חלה חובה להביא ראיות השומטות את הבסיס תחת ראיות שהובאו לחובתו (אורי גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי, 543 (מהדורה 12, 2015)) וכלשונו של הנשיא מ' שמגר: "הנטל שהצליח המערער להעביר אל כתפי המשיבה הוא נטל הבאת הראיות, שמשמעותו כי כפות המאזניים נוטות לטובת התובע, ועל הנתבע הרוצה בכך החובה להחזיר ולאזן ביניהן" (ע"א 73/86 שטרנברג נ' עיריית בני ברק, פ"ד מג(3) 343, 348 (1989)).

עוד יובהר, כי על פי הפסיקה הוכר כלל הידיעה המיוחדת, הקובע כי "מקום שבו מוטל על התובע להוכיח עובדה המצויה בידיעתו הייחודית של הנתבע, לא תידרש מן התובע, בשלב הראשון אלא כמות הוכחה קטנה עד שהנטל להוסיף ולהביא ראיות יוטל על שכמו של הנתבע" ר' ע"א 6205/98 אונגר נ' עופר, פ"ד נה(5) 71, 82 (2001)), וכן ר' דנ"א 5712/01 יוסף ברזני נ' בזק, חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, נז(6) 385 (2003) שם נקבע: "דיני הנזיקין המסורתיים מציעים פתרונות מעשיים למצבי "סיבתיות עמומה" שבהם יהיה זה מרחיק-לכת לדרוש מן התובע להוכיח, באורח פוזיטיבי, קיום קשר סיבתי עובדתי ישיר בין עוולתו של הנתבע לבין הנזק שנגרם לו, על-פי "מבחן האלמלא" (הוא "מבחן הסיבה בלעדית אין"). בנסיבות כאלה, משהוכיח התובע את עוולתו של הנתבע, וכן הוכיח את נזקו שלו ואת ייתכנותו האפשרית של קשר סיבתי עובדתי בין העוולה לבין הנזק, עשוי משפט הנזיקין לסייע בידו למלא את החסר בהוכחת קיומו של קשר סיבתי עובדתי. "סיועו" של המשפט עשוי להתבטא בדרכים מוכרות שונות: בהעברת הנטל לנתבע, שיידרש להוכיח היעדרו של קשר סיבתי; בקביעת חזקות לחובת הנתבע ביחס לגזרות מסוימות של יריעת המחלוקת הסיבתית; בהטלת אחריות על "מעוולים במשותף", שחלקו של כל אחד מהם בגרימת הנזק אינו ידוע; בהגדרת נזק כ"נזק שאינו ניתן לחלוקה", אשר על המעוול לשאת בכולו אף שגרם רק לחלקו ובהכרה במבחני סיבתיות עובדתיים אלטרנטיביים למבחן ה"אלמלא" (כגון "מבחן הדיות" או מבחן "הגורם המהותי". ראו: אנגלרד, שם [53], בעמ' 193-195; גלעד, במאמרו הנ"ל [67], בעמ' 17-19; פורת, במאמרו הנ"ל [66], בעמ' 376)."

רכיבי העוולה בדגש על הקשר הסיבתי:

141. כפי שיבואר להלן, איני סבורה שבכל הנוגע להוכחת הקשר הסיבתי, עבר נטל הראיות לשכמם של הנתבעים 1 ו-2, משהתובעים בשאלה זו, לשיטתי, לא הביאו ראיות שיש בהן להעביר את נטל הבאת הראיות. ככל שהייתי קובעת כי נטל הבאת הראיות עבר, סבורה אני כי בנטל השכנוע בסופו של הליך לא עמדו התובעים בהוכחת תביעתם.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

142. בראשית הדברים אומר כי גם בעוולת הרשלנות, כמו בעוולה של הפרת חובה חקוקה, נדרש התובע להוכיח קשר סיבתי, ר' סעיף 35 לפקודת הנזיקין בעוולת הרשלנות וראה סעיף 63 בעוולה של הפרת חובה חקוקה, כהאי ליסנא:
143. (א) **מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק – למעט פקודה זו – והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.**
- (ב) **לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.**
144. אף שהתובעים, בהסתמך על חוות הדעת של קופרווסר, טוענים כי הרש"פ, כעולה מהתנהלותה המתוארת במסמכי השלל ובאימרות המפגעים השונים לאורך השנים, שהתקבלו כראיה – הפרה ככלל של חובת הזהירות בעוולת הרשלנות והפרת חובה חקוקה, עדיין תישאר השאלה, שאין לפסוח עליה לצורך קבלת התביעה, היא **שאלת הקשר הסיבתי.**
145. כפי שיפורט להלן, איני סבורה כי הוכח קשר סיבתי בין התנהלות הרש"פ שהוכחה לאורך השנים ובתקופות השונות – ובין הפיגוע והנזק שנגרם במסעדת מקסים, משלא עמדו התובעים בנטל השכנוע המוטל עליהם לפי מאזן ההסתברויות. בנסיבות אלה, דין התביעה להידחות, במיוחד שמוכח בראיות קשר סיבתי לגורם אחר וברור, הוא הג'יהאד האסלאמי בג'נין.
146. חובת הזהירות המושגית של הרש"פ שלא לפגוע באזרחי ישראל, והחובה הקונקרטית שלא להטמיע אידיאולוגיה של טרור בשטחי הרשות כדי להשיג יתרונות מדיניים ויעדים לאומיים פלסטיניים, כמו גם החובה שלא לתמוך בטרור – בין באופן ישיר ובין באופן עקיף – אכן נלמדת, כטענת התובעים, מהראיות לרבות ממסמכי השלל, מגרסת העדים שאת אימרותיהם קיבלתי כקבילות, ומפסק הדין בפרשת מנטין, לגבי אירוע שהתרחש אך ביום 26.6.2003. אלא מאי שבכך אין כדי להוכיח קשר סיבתי בין הפיגוע במסעדת מקסים ובין התנהלות זו של הרש"פ, ואלה הטעמים:
147. על פי הראיות, וכפי שעולה מחוות דעת המומחה י" קופרווסר, אין חולק כי הפיגוע במסעדת מקסים בוצע ע"י הג'יהאד האסלאמי ופעיליו.
148. עוד העיד המומחה י" קופרווסר על עצמאותו של ארגון הג'יהאד האסלאמי בהחלטותיו ועל הבדלי גישה מהותיים בינו ובין הרש"פ, כך פעל הג'יהאד בביצוע פיגועי טרור, בהתאם להוראת המפקדה בדמשק ללא תלות ברש"פ;
149. ר' עמ' 112, ש' 23-27 לפרוטוקול, בעדות המומחה י" קופרווסר, אשר כבר צוטט לעיל, ומטעמי נוחות יובא בשנית:
- ש': **אוקי. ג'יהאד תמיד היו ממושמצים לרשות, לערפאת?**

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

ת: תראי, יש פה עניין. הג'יהאד, תפיסת העולם שלו לגביי איך צריכה להיראות הרשות הפלסטינית, ואיך צריכות להיות מערכות היחסים בין הפלסטינים לבין ישראל, שונה מזו של ערפאת. ערפאת הרבה יותר מתוחכם, מורכב. מבחינת הג'יהאד, צריך פשוט להשתמש בטרור כל הזמן כדי. אין, מה אני יכול לעשות?"

ובהמשך בעמ' 113 :

"הג'יהאד תמיד רצה טרור, אבל כאשר ערפאת הסביר לו, לג'יהאד, שעכשיו זה לא הזמן לבצע טרור, אז למרות רצונו העז בטרור הוא עצר. זה קרה גם בתקופה שלפני 2000, וגם בתקופה שלאחר 2000, כאשר הייתה. יש חשיבות מבחינת, גם מבחינת הג'יהאד האסלאמי יש חשיבות למה שנקרא (ערבית), האחדות, השורה הפלסטינית, 'אחדות ההחלטה', ולכן, והם קיבלו על עצמם את זה שערפאת הוא זה שבסופו של דבר זה שקובע. ולכן, כשערפאת אמר 'עכשיו לא עושים פיגועים'.

ש: אז הם הקשיבו".

וכן :

"ש: רגע, אז עכשיו אתה אומר לנו שהג'יהאד תמיד הקשיב לרשות. כשערפאת אמר 'די', אז הם הפסיקו?"

ת: לא תמיד, יכול להיות שיש חריגה, אבל באופן עקרוני, הוא הקשיב לרשות. כן".

הנה כי כן, כשנאמר כי פיגוע במסעדת מקסים בוצע ע"י הג'יהאד, אין ללמוד על מעורבות הרש"פ, רק בהסתמך על הראיות המתארות באופן כללי את התנהלותה של הרש"פ מן העבר ובתקופות שונות – במיוחד שהחלטות בג'יהאד מתקבלות באופן עצמאי על ידו, ללא תלות ברש"פ.

147. זאת ועוד, המומחה י' קופרווסר מדבר על הפיגוע במסעדת מקסים שהיה בשלהי תקופת הודנה שנכפתה על יאסר ערפאת כראש הרש"פ, כלשונו, ואשר עשה מאמץ לכפות אותה על הארגונים השונים.

לדברי המומחה, הארגונים לא קיבלו את ההודנה עליה הסכים יאסר ערפאת, אם כי בפועל יישמו אותה, כלומר הייתה הבעת הסכמה בלתי מחייבת, תוך שמירה על עצמאותם לנהוג כפי משנתם הנלווה (עמ' 155 לפרוטוקול).

חיזוק לדברים האמורים אפשר למצוא בעמדת המומחה י' קופרווסר שהעיד כי הג'יהאד הפלסטיני מקבל הוראותיו אך מרמזן שלח, היושב בדמשק שבסוריה, הוא ראש ארגון הג'יהאד האסלאמי, הוא שנותן את ההוראות והוא שמממן את פעילות הג'יהאד, כולל תשלום למשפחות המפגעים (עמ' 180-181 לפרוטוקול).

148. הג'יהאד אינו חבר באש"פ, וכשאש"פ, בשם העם הפלסטיני – חתם על הסכם עם ישראל באוסלו, הג'יהאד לא הצטרף לרש"פ, כך שמר על עצמאותו ודאג למימון פעילותו ממקורות אחרים בחו"ל, לאורך כל השנים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

על כך העיד המפגע סאמי ג'רדאת, בעדותו בפניי משהוזמן לעדות ע"י התובעים, ששימש כחבר בארגון הג'יהאד בג'נין, והיה אחראי על כספים שנשלחו אליו מחו"ל (עמ' 99 לפרוטוקול והודעה ת/2 מיום 29.10.2003).

149. כל אלה אינם מוכיחים את הקשר הסיבתי בין הפיגוע במסעדת מקסים ובין הרש"פ, גם שמוכחת התנהלות כללית בעייתית של הרש"פ והפרת חובת הזהירות על ידה בתקופות שונות – **משאין** הוכחה לקשר סיבתי בין הפיגוע במסעדת מקסים ובין הרש"פ, להבדיל מקשר סיבתי מוכח לג'יהאד, השומר, כאמור, על עצמאות בקבלת החלטותיו, והמחזיק באידיאולוגיה קיצונית מזו של הרש"פ.

הקשר בין הג'יהאד ובין הפיגוע הרצחני במסעדת מקסים שבוצע ע"י פעילי הג'יהאד האסלאמי בג'נין, הוכח – הקשר הסיבתי לרש"פ בפיגוע האמור, בניתוח הראיות כולן, לא הוכח על פי מאזן ההסתברויות.

150. עוד אציין כי אין חולק שהפיגוע אירע בשלהי הודנה שנכפתה, כאמור, על הרש"פ – שתחילתה ביום 26.6.2003 על רקע פסגת עקבה ותוכנית מפת הדרכים.

על השאלה מתי הסתיימה ההודנה, ענה המומחה י" קופרווסר בהגינות כי הסוגיה במחלוקת, ומכל מקום לא הוכח כי מטעם הרש"פ יצאה הודעה כלשהי על סיום ההודנה.

וכך העיד המומחה י" קופרווסר בעמ' 158 לפרוטוקול:

ש": אז ההודנה ב-2003 הסתיימה כשישראל חיסלה את ראש הג'יהאד האסלאמי בחברון, מוחמד סידר?

ת: אז אני אומר, יש טענות כאלה שאומרות שזה מה שהביא לסיום ההודנה. אבל צריך לזכור בהקשר הזה למה ישראל חיסלה את מוחמד סידר, משהוא תכנן פיגוע. ולכן, חיסלו את מוחמד סידר. אז לכן, זה מן כזה, אפשר תיקו. וגם באמת נסתיימה ההודנה.

ש: שמעת הנחיה של ערפאת שאמר 'עכשיו הסתיימה ההודנה, יאללה חבר'ה פיגועים?'

ת: לא."

151. המומחה י" קופרווסר מציין, אם כן, בחוות דעתו ובעדותו כי הסוגיה שעניינה בתאריך של סיום ההודנה ביום 19.8.2003 – שנויה במחלוקת, וזאת על רקע שני אירועים שהוא מאזכר, האחד ביום 15.8.2003 בהריגת מוחמד סידר פעיל ר' הג'יהאד האסלאמי בחברון והשני ביום 20.8.2003 בהריגת איסמעיל אבו שנב, מראשי תנועת החמאס בעזה.

אירועים אלה קשורים ומשפיעים על הג'יהאד האסלאמי ועל החמאס במדיניותם לגבי המשך תקופת ההודנה ובהם טמון הקשר הסיבתי לג'יהאד – אך לא לרש"פ.

152. עוד עולה מהראיות כי את המחבלת, שפוצצה חגורת נפץ במסעדת מקסים, איתר המחבל סאמי ג'רדאת (נתבע 6), משפנתה המחבלת אליו **באוגוסט 2003** וביקשה לבצע פיגוע. לדבריה, כפי

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

- שמסר העד, מניעה נקשרו להריגתם של אחיה פאדי ושל ארוסה צלאח, שהוא גם אחיו של העד, בסמוך ולפני תחילת ההודנה – שניהם היו פעילים בג'יהאד האסלאמי. מניעים אלה של המחבלת ושותפיה אף הם קשורים בג'יהאד (ולא ברש"פ).
153. גם הטענה לאחריות של הרש"פ בפיגוע משום שהיה "ברור לי לחלוטין כי אם הרשות הפלסטינית הייתה חפצה למנוע את הפיגוע במסעדת מקסים הרי שהיו בידיה הכלים הן המודיעיניים (ידיעה על התשתית) והן המבצעיים אופרטיביים (יכולת מניעה וסיכול) כדי למנוע אותו וכי סיבת אי מניעתו היא תמיכתה של הרשות הפלסטינית בפעולות טרור שבנדון הן טרם הפיגוע והן לאחר מכן" (עמ' 9 לחוות דעת יוסי קופרווסר) – לא הוכחה.
- הדברים מקבלים משנה תוקף בנסיבות בהן לא אמג'ד עבידי ולא סאמי ג'רדאת, פעילי הג'יהאד האחראים לביצוע הפיגוע, נשאלו בעדותם בפניי – על קשריהם עם הרש"פ בנוגע לפיגוע במסעדת מקסים, אף שהוזמנו ע"י התובעים למתן עדות בהליך זה. כך לא נוצלה ע"י התובעים ההזדמנות להוכיח תביעתם, אף שטרחו והזמינו את העדים באמצעות שב"ס.
154. המומחה י' קופרווסר מזכיר אך את אמג'ד עבידי מבין שלושת המחבלים שביצעו את הפיגוע במסעדת מקסים, כמי שדרכו נלמד קשר בין הרש"פ ובין הפיגוע. דא עקא שהראיות שהוגשו בעניינו אינן מספיקות להוכחת הטענה, כפי שפורט לעיל, שם נאמרו הדברים הבאים עליהם אוסיף, כדלהלן;
155. אמג'ד עבידי, נכון לשנת 2001, כעדות המומחה י' קופרווסר לא אוזכר בכל מסמך לרבות במסמכי השלל כ"מבוקש", משום שבשלב זה היה עדיין קטן ו"לא ספרו אותו", בשביל להיות מכונה מראשי התשתית, כלשון המומחה. דא עקא שגם בחלוף הזמן מאז 2001 אין הוכחה לכל שינוי במעמדו, למועד השינוי, ולידיעת הרש"פ על כך (עמ' 119 לפרוטוקול).
- בעניין זה אחדד ואומר כי אמג'ד עבידי, בעבר, בשנת 1999 לערך, נחשד כמי שגנב כלי נשק מישראל, אלא שלגבי פרשה זו, אין חולק כי ביצע את זממו ממניעים פליליים עבור בצע כסף.
- בסוף 2001 נטען ע"י אמג'ד עבידי כי נעצר ע"י הרש"פ בחשד לשיתוף פעולה בהסגרת חברי ארגון טרור לישראל – אך מכיוון שנוקה מאשמה ע"י הרש"פ לאחר חקירה ממושכת – שוחרר. ושוב אין הדבר למלמד על חברותו בג'יהאד או בכל ארגון אחר, להיפך (ר' אימרתיו של העד).
- בשנת 2003, מבלי שיש ציון תאריך מדויק, נחשד אמג'ד עבידי כמי שמכר לאחר טיל ממולכד, אז – כך נטען, נחלצה הרש"פ לעזרתו ביישור ההדורים עם משפחת ההרוג שכעסה עליו.
- אלא מאי שעובדה זו גם בתום שמיעת הראיות, נותרה בלתי מוכחת, ומכל מקום אין בה כדי להגדיר את אמג'ד עבידי כ"חב" מעצר או כ"פצצה מתקתקת", כלשון וכטענת התובעים.
- בעניין זה אשוב ואדגיש כי את חוסר הבהירות בכל הנוגע לאירוע דלעיל – גם אחרי שהמומחה תיקן את חוות הדעת בחקירה נגדית, בציינו כי לא מדובר באירוע משנת 2001 אלא משנת 2003. לכך אוסיף תמיחה, שלא הובררה כלל בראיות, האם אחרי הכול מדובר באירוע פלילי, כפי שיוחס בעבר לאמג'ד עבידי, או אירוע טרור; האם החשד כי מכר טיל ממולכד והרצון של משפחת ההרוג לנקום בו על כך, לא מצביע כי אינו חלק מארגון טרור, אלא פועל כאחרון סוחר הנשק גם באספקת טיל ממולכד.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

156. באלה הנסיבות, לא מצאתי הוכחה למועד בו הייתה הרשות צריכה, לפי הנטען, לעצור את אמג'ד עבידי משום שהיה "פצצה מתקתקת" (כלשון התובעים ולא כלשון המומחה מטעמם), וזאת טרם הפיגוע במסעדת מקסים, **במיוחד** כשבפנינו שני פעילי ג'יהאד נוספים, המחבלת וסאמי ג'רדאת – שהיו נחשבים מצידם להוציא לפועל פיגוע טרור – לגביהם לא נטען כי הרש"פ הייתה צריכה לעצור אותם קודם לפיגוע במסעדת מקסים.

כספים המשולמים למפגעים:

157. התובעים טוענים כי כספים שהרש"פ משלמת למפגעים ולבני משפחותיהם, מאז שנות ה-70, הם המניע לביצוע פיגועים, כולל הפיגוע במסעדת מקסים. התובעים מפנים לעדות של המפגע עלי צפורי, אשר באימרתו במשטרה מיום 15.5.2002 העיד כאמור על תפקידו ביצירת הקשר עם הנהגת הג'יהאד בסוריה, ממנה קיבל הוראות וכסף למימון פעולות טרור מטעם הג'יהאד, ואשר גם טען שהמפגעים: **"...אנשים אלה רואים בביצוע פיגועים האלה גאוה למשפחותיהם בחברה וכמובן היו לוקחים בחשבון שמשפחותיהם ירוויחו כספים מביצוע הפיגועים"**.

לטענת התובעים, הכספים המשולמים הם מעודדי טרור, בכלל, ועודדו את המפגעים במסעדת מקסים, בפרט.

158. עיינתי בטענה ומצאתי שאין בה כדי להוכיח קשר סיבתי נדרש בין התנהלות בעייתית של הרש"פ, במתן מימון כספי, שלא כחוק, לאסירים ביטחוניים ולמשפחות המפגעים, ובין הפיגוע במסעדת מקסים.

האמור לעיל נאמר על רקע עובדות שאינן במחלוקת, לפיהן הרש"פ משלמת כספים לאסירים ולמשפחות המפגעים, וכך גם הג'יהאד משלם כספים לאנשיו, כפי העדות האמורה.

159. לכך יש להוסיף את העובדה כי המפגעים בפיגוע, אמג'ד עבידי וסאמי ג'רדאת, שהיו בקשר עם המחבלת, כפי עדותם בפניי, לא נשאלו האם בטרם הפיגוע דובר ביניהם ועם המחבלת על כסף שתקבל משפחתם או כסף שהם יקבלו על ביצוע הפיגוע – וזאת במיוחד שאת הטעמים והמניעים שלה ושלם לפיגוע, כמפורט לעיל, הם סיפרו בריש גלי.

באלה הנסיבות, הוכח הקשר בין הפיגוע ובין הג'יהאד, אך לא הוכח, במידה הנדרשת בהליך אזרחי זה, קשר סיבתי בין התנהלות בעייתית של הרש"פ לאורך השנים ובין הפיגוע במסעדת מקסים.

הראיון עם אבו מאזן "אנו פקדנו"

160. ב"כ התובעים מבקש ללמוד מהראיון עם אבו מאזן בשנת 2005, ממנו הובא קטע קצר מאוד – כי הרש"פ, מכירה בכל מבצעי הפיגועים, ללא אבחנה, יש לומר, כמי שביצעו את מעשיהם בסמכות וברשות הרש"פ, וכלשונו: **"אנחנו, כרשות פלסטינית, פקדנו עליהם לבצע"**.

ב"כ הנתבעים דוחה את הטענה, וסבורה שמדובר בקטע קצר שאינו מלמד על הקשרו, ומפנה לעדות אשרף עג'רמי, אשר פירש את אבו מאזן כמי שמתכוון בנאומו לאסירים שלפני הסכם אוסלו, כפי דרישתו לשחרורם לאורך השנים במו"מ שניהל מול מדינת ישראל.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

161. לאור האמור לעיל אעריך את משקל הראיה שעניינה בריאיון עם אבו מאזן בשנת 2005, כדלהלן.

162. אציין כי הריאיון האמור, אף שיש בו הודאת בעל דין, כנטען, אין הוא אלא ראיה מתוך מכלול הראיות, קרי הודאת חוץ של בעל דין (ר' גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי 297 (מהדורה 12, 2015).

163. באלה הנסיבות, עיינתי בטענות הצדדים ומצאתי שאין לתת לראיה האמורה משקל רב להוכחת הקשר הספציפי בין הפיגוע במסעדת מקסים ובין הרש"פ, לא רק משום שמדובר בקטע קצר מריאיון, שאין לדעת את הקשרו – אלא משום הכלליות שבאמירת הדברים הנוגעת לכלל המפגעים ללא אבחנה.

האמור לעיל דומה שמקבל פן מוקשה נוסף בהערכת המשקל הבעייתי של הראיה (הריאיון), עת מעיינים בה ובדבריו הכוללניים של יו"ר הרש"פ אבו מאזן – אל מול גינוי שפורסם ע"י אותה רש"פ, מיד לאחר הפיגוע במסעדת מקסים, ביום 4.10.2003, באמצעות סוכנות הידיעות הפלסטינית.

דומה כי כפי המשקל של הגינוי כך המשקל של הריאיון – לשניהם אין ליתן משקל רב.

וכך נאמר בהודעת הגינוי :

"גילוי דעת מטעם ההנהגה הפלסטינית

גילוי דעת של ההנהגה הפלסטינית

רמאללה: 4/10/2003

ההנהגה הפלסטינית פירסמה הערב את גילוי הדעת שלהלן:

היושב ראש יאסר ערפאת וההנהגה הפלסטינית מגנים בכל תוקף את פיגוע ההתאבדות במסעדת "מקסים" שבחיפה, אשר הפיל מספר קורבנות וגבה את חייהם של אזרחים ישראלים וביניהם אזרחים ערבים.

יושב הראש יאסר ערפאת, שהדגיש את העובדה שההתפוצצות בוצעה בערב יום כיפור, מחשיב את הפיגוע המסוכן, בזמן הרגיש שבו אנו נמצאים, כיציאה/ התרסה נגד הקונסנזוס הלאומי, וכפעולה שעלולה לפגוע באופן מסוכן באינטרסים העליונים של עמנו הפלסטיני, ומכתימה אותו כעם טרוריסטי, וכאקט שינוצל כתירוץ להכשלת מאמצי השלום הבינלאומיים.

אנו מגנים את הפיגוע/ התפוצצות הזה, ואת האלימות העיוורת הזו, המופנית נגד האזרחים, ואחת היא אם הם ישראלים או פלסטיניים.

אנו קוראים לממשלת ישראל לסגת מאדמותינו הפלסטיניות ומזמינים אותה להסכים להצבה פקחים בינלאומיים לאלתר, ולאפשר לכוחות הבטחון הפלסטיניים לשאת במלוא האחריות הבטחונית בכל האדמות הפלסטיניות אשר חזרה ישראל וכבשה אותן שוב, והטילה עליהם סגר וסגרה אותו לאחר שהחריבה את כל התשתיות שהיו קיימות בהן".

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

164. באלה הנסיבות, איני סבורה שהתובעים עמדו בנטל השכנוע להוכחת תביעתם בעוולת הרשלנות והפרת הוראה חקוקה, בהעדר הוכחה לקשר סיבתי בין ההתנהלות הבעייתית של הרש"פ בתקופות שונות לאורך השנים, שהוכחה, ובין החסר בראיות להוכחת הקשר הסיבתי לפיגוע במסעדת מקסים ולנזקים החמורים שנגרמו בעקבות הפיגוע האמור.

אחריות לפי סעיף 12 לפקודת הנזיקין:

165. התובעים עותרים לחייב את הרש"פ באחריות לפיצוי התובעים, על פי סעיף 12 לפקודת הנזיקין, כלשונו:

"לענין פקודה זו, המשתף עצמו, מסייע, מייעץ או מפתה למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשר אותם, יהא חב עליהם".

הסוגיה שמעלים התובעים עניינה בהטלת אחריות אישית בנזיקין מכוח סעיף 12 לפקודת הנזיקין על הרש"פ, כמי ששיתף עצמו, סייע, הרשה או אשר.

166. סעיף 12 עניינו בהרחבת מעגל החייבים באחריות בנזיקין מעבר, למעוולים ביחד, וזאת ביחס למי ששיתף עצמו במעשה העוולה אותה ביצע המעוול העיקרי, ומי שאשר בדיעבד את העוולה שביצע המעוול העיקרי.

הפסיקה שפירשה את הסעיף קבעה, לא אחת, כי בהוראות סעיף 12 יש לעשות שימוש באופן זהיר ומבוקר, על מנת שלא נימצא עוקפים ומשבשים הסדרים אחרים של המשפט הפרטי בדרך בלתי ראויה.

לפרשנות מצומצמת ודווקנית שיש לתת לסעיף 12 לפקודת הנזיקין, אפנה לדברי כב' השופטת א' חיות (כתוארה אז) בע"א 3024/10 ג'ק ויינר נ' גבריאל מויאל, (2.4.2013):

"חלופות הפעולה השונות שמונה סעיף 12 (המשתף עצמו, המסייע, המייעץ, המפתה, המצווה, המרשה והמאשר) נבדלות זו מזו במידת התרומה ובמידת ההשתתפות שלהן במעשה העוולה שביצע המעוול העיקרי, וכן הן נבדלות זו מזו ככל שהדבר נוגע לנקודת הזמן שבה הן מתרחשות. כך, למשל, ברור כי מי ששידל או פיתה את המבצע העיקרי לבצע את מעשה העוולה עשה כן טרם שנתבצעה ויש לו על כן מעורבות בביצוע האקט העוולתי עצמו. כך גם מי ששיתף עצמו במעשה או במחדל בשלב שבו הם "עומדים להיעשות" או מי שבאותו השלב סייע, יעץ, ציווה או הרשה את עשייתם. לעומת זאת, עולה מלשון הסעיף קטגוריה נוספת של מי ששיתפו עצמם במעשה או במחדל העוולתי לאחר שנעשה וכן מי שאישרו אותו בדיעבד (הנוסח המקורי של הפקודה עושה בהקשר זה שימוש במונח Ratification).

מן ההבדל הקיים בין החלופות השונות המפורטות בסעיף 12 לפקודת הנזיקין נגזרים מטבע הדברים גם הבדלים באשר ליסודות העובדתיים והמשפטיים הנדרשים על מנת לבסס אחריות נזיקית מכוח סעיף זה בכל אחת מאותן החלופות. הפסיקה התייחסה ליסודות אלה במקרים השונים שבאו בפניה וכך נקבע, למשל, כי קיומו של יסוד נפשי מסוג מודעות למעשה העוולה הוא תנאי הכרחי להטלת אחריות מכוח סעיף 12 לפקודה (ראו עניין צוק

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

אור, 703) ובלשון בית המשפט בעניין רינת: "אדם המשתף עצמו בהרפתקה, אשר הביאה בסופו של דבר לנזק, יחוב כשותף למעשה הנזיקין, אם בהצטרפו למבצע המעשה ידע לקראת מה הוא הולך" [...]. ככל שהדבר נוגע לחלופת האישור בדיעבד נקבע בפסיקה כי יש להראות שהמאשרר ידע שהמעשים שבוצעו מהווים עוולה או להוכיח שהוא נטל על עצמו את הסיכון והאחריות לכך. [...]

אשר לרכיב הקשר הסיבתי עלתה בפסיקה השאלה האם יש צורך להוכיח קשר בין הפעולות שביצע הגורם המעורב לבין העוולה שבוצעה לבסוף על-ידי המבצע הראשי. בעניין רינת נפסק לעניין זה כי קיומו של רכיב זה נדרש, ככלל, לצורך הטלת אחריות על-פי סעיף 12 לפקודה. אולם, כבר בעניין רינת סייג בית המשפט את קביעתו זו ככל שהדבר נוגע למי ששיתפו עצמם בדיעבד במעשה או במחדל העולתי או אישרו אותם בדיעבד. [...]

סייג זה לגבי הצורך בקיומו של קשר סיבתי, נתחדד והורחב בפסק הדין שניתן בעניין בית שוקן, שם נקבע כי: "אין הכרח שיתקיים קשר סיבתי (במובנו הצר) בין פעולתו לבין ביצוע העוולה, במובן של "תנאי בלעדיו אין". כך, בפרשת רינת הובהר, כי דרישת הקשר הסיבתי "אינה קיימת כאשר מדובר, למשל, במי ששיתף עצמו במעשה או במחדל העולתי ובמי שאשרר אותו בדיעבד, להבדיל מנותן ההוראה" (שם, פס' 10). בענייננו, אין אפוא דרישה כי פעולתו של גורם-הביניים היוותה תנאי הכרחי לביצוע ההפרה, אלא די בכך שהיה לו חלק אינטגרלי ומשמעותי בשרשרת האירועים שהובילה אליה" (שם, פסקה 26. ראו גם עניין כרמלי, 789)".

167. החלופה הראשונה של סעיף 12 דנה ב-"המשתף עצמו, מסייע, מיעץ או מפתה או מצווה או מרשה".

כעולה מהפסיקה, לצורך חיוב בנזיקין נדרשת הוכחה כי המשתף, המסייע או המרשה, היה מודע למעשה העוולה והיה לו חלק אינטגרלי ומשמעותי בשרשרת האירועים שהובילו לעוולה.

168. עיינתי בטענות התובעים ולא מצאתי כי הוכח שלרש"פ הייתה מודעות למעשה העוולה או כי נטלה חלק אינטגרלי ומשמעותי בפיגוע אותו ביצעו המחבלת, אמג'ד עבידי וסאמי ג'רדאת, במסעדת מקסים, כולם חברי הג'יהאד האסלאמי.

169. עיון בטענות התובעים אינו מלמד, כטענתם, על מודעות של הרש"פ לכל המעשים של פעילי ארגון הג'יהאד, במיוחד בנסיבות בהן הוכח כי ארגון הג'יהאד פועל כארגון עצמאי בהחלטותיו והמקבל הוראות וכסף מהנהגת הג'יהאד האסלאמי שבדמשק, כמפורט לעיל.

ככל שנטענת הטענה למודעות שעניינה "עצימת עיניים" למתרחש בשטחי הרש"פ, דומה כי אין בכך הוכחה כי לרש"פ חלק אינטגרלי ומשמעותי בשרשרת האירוע בפיגוע במסעדת מקסים ע"י שלושת המפגעים, שפעלו בהסוואה, בדירת מסתור ובחשאי גם בין חברי החוליה, כפי העולה באמירותיהם במשטרה של אמג'ד עבידי וסאמי ג'רדאת, עצמם.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

170. עוד אציין כי, לשיטתי, גם סוגיית הכספים שהמפגעים מעריכים כי הם ומשפחותיהם יקבלו, בטרם יציאתם לפיגוע אם ייכלאו או ייהרגו – אין בה כדי לבוא בגדרו של סעיף 12 לפקודה, במיוחד בתיק זה בו הוכח **מניע אחר** ושונה של המפגעים-המעוולים, עת ביצעו מעשה טרור קשה ומכוער במסעדת מקסים.
171. בקביעת האחריות האישית לפי סעיף 12 לפקודת הנזיקין יש להוכיח כי לרש"פ חלק אינטגרלי ומשמעותי בשרשרת האירועים הספציפית בביצוע הפיגוע במסעדת מקסים, כשהתשלום הכספי מהווה פעמים גורם בשיח – דא עקא שבענייננו, כאמור, אין הוכחה לכך, במיוחד באותם ימים בהם ארגון הג'יהאד ניהל מערכת כספים עצמאית וענפה, ללא תלות בכספי הרש"פ, כשדווקא הרש"פ היא שהתנהלה ללא קריטריונים ברורים, במיוחד לגבי מפגעים שאינם מהרש"פ, וזאת עד חקיקת חוק האסירים בשנת 2004.
172. מודעות או חלק אינטגרלי בפיגוע במסעדת מקסים, אם כן, לא הוכחו, וגם לא קשר סיבתי הנדרש להוכחה על פי סעיף 12 רישא – כשבעניין זה אפנה, בהתאמה, לניתוח "הקשר הסיבתי" בעוולת הרשלנות והפרת חובה חקוקה, שלא הוכח.
- אשרור – סעיף 12 לפקודת הנזיקין:**
173. אשרור הוא חיוב אישי, שונה מהמשתף והמסייע, ועניינו באשרור העוולה **בדיעבד**.
- האשרור בעל תוקף משפטי אם המאשרר נותן נופך והכשר **למעשה העוולה** שביצע המעוול העיקרי, באופן ממוקד, ברור וספציפי, במיוחד כשמדובר בנטילת סיכון ואחריות על מעשה **שכבר נעשה**.
174. התובעים טוענים לאשרור ומבקשים להוכיח טענתם במתן כספים למפגעים במסעדת מקסים מאז הפיגוע ועד היום, כולל למשפחת המחבלת המתאבדת, וכן מזכירים את האדרת שמה של המחבלת המתאבדת בשיר, שפורסם בחוברת שהופצה ומומנה ע"י הרש"פ בשנת 2005 (ת/11).
175. בפרק זה אציין כי הסוגיה היא במתן כספים למפגעים במסעדת מקסים ע"י הרש"פ או על הפוטנציאל שבקבלת כספים כאלה, על פי חוק האסירים, בנסיבות בהן המפגעים נשפטו לתקופות מאסר ממושכות בעקבות פיגועי טרור והוגדרו כאסירים ביטחוניים, כמו גם משפחת המחבלת.
176. הנתבעים דוחים את הטענה, ובין היתר סבורים כי הכספים המשולמים מאז הפיגוע הם ככלל כספים של סיוע ועזרה למשפחות ולא הכרה ואשרור בדיעבד למעשי המפגעים, כמו שתשלום ביטוח לאומי בישראל המשולם למשפחת עברייני מורשע בפלילים, אין בו הכרה במעשה הפלילי אלא תמיכה במשפחת העברייני.
- עוד טוענים הנתבעים כי פרסום החוברת האמורה, במימון הרש"פ של יצירות המשורר הארון ראשד, שבשיר אחד מתוך כלל יצירותיו האדיר את שמה של המחבלת – אינו אשרור, משמדובר בפרסום שחמק בטעות מתחת לעין. הרש"פ מתארת את תפקידה החשוב בתמיכה באנשי רוח וככלל זה במתן חופש ביטוי, ומצרה שבמקרה דנן לא בדקה את התוכן לפני הפרסום.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

177. מהראיות אכן עולה שהחוברת (ת/11), כאמור לעיל, היא חוברת שהופקה במימון משרד התרבות של הרש"פ ושחולקה בצירוף לעיתון אל איאם, כחלק מפרויקט "עידוד הקריאה", כאשר המשורר הארון ראשד – שנבחר לקבלת הפרס, בוחר מתוך כלל יצירותיו את מה לפרסם. כך פורסם השיר שנכתב על המחבלת שפוצצה חגורת נפץ בטבורה של מסעדת מקסים, בצד שירים אחרים.
178. עיינתי בטענות הצדדים ולמרות שאני סבורה, כי יש טעם לפגם **חמור** בהתנהלות הרש"פ במתן כספים למפגעים בתקופת מאסרם וכן למשפחת המחבלת המתאבדת – כמו גם בפרסום השיר המאדיר את שם המחבלת, איני סבורה כי מדובר באשרור הפיגוע במסעדת מקסים, לפי אמות מידה משפטיות. גם שהתנהלות הרש"פ אינה עולה בקנה אחד, בלשון המעטה, עם סרגל מוסרי, ערכי או חוקי – נדרשים אנו לבחינת הקריטריונים המשפטיים בסוגיה ולבחינת השאלה האם בפנינו אשרור מעשה שנעשה. באלה הנסיבות לא במתן כספים למשפחות המפגעים במסעדת מקסים ולא בפרסום שיר האדרה למחבלת, יש כדי אשרור הפיגוע עצמו ע"י הרש"פ, קרי **נטילת אחריות** של הרש"פ על המעשה, לאחר שבוצע.
179. תשלום כספים גורף ובלתי מסוים, כפי שמשולם ע"י הרש"פ, לכל פעילי הטרור ומשפחותיהם, ובכלל זה למפגעים במסעדת מקסים – חמור מאוד, וכפי טענת התובעים מדובר בעבירה פלילית לפי חוקי מדינת ישראל – אך בכך אין נטילת אחריות במובן המשפטי, בדרך של אשרור כלל הפיגועים שבוצעו, לרבות הפיגוע במסעדת מקסים, רק בשל כך.
- כך לא יימצא אשרור בפרסום שיר הלל למחבלת שנכתב ע"י משורר פלסטיני שהודפס והופץ במימון הרש"פ בצד יצירות אחרות – כמו שאין בהודעת גינוי של הרש"פ על הפיגוע, כפי שפורסמה **מיד** לאחר הפיגוע במסעדת מקסים כדי הוכחה אחרת.
180. אשרור הוא פעולה בדיעבד, ועל כן יש לדקדק בה, עת מוטלת אחריות אישית למעשה של המעוול העיקרי, על אחר, ובדיעבד – כך נדרש נופך דווקני ופורמלי המבטא אשרור ברור, כשהאשרור מכללא, ככל שקיים, הוא החריג שבחריגים, אף הוא צריך להיות בעל פרשנות ברורה בלקיחת הסיכון והאחריות למעשה קונקרטי שהתרחש – סוגיה שלא הוכחה במקרה דנן.

טענות נוספות:

181. טענות נוספות שהעלה ב"כ התובעים בסיכומיו לאחריות לפי סעיף 13 לפקודת הנזיקין (חבות מעביד), לחבות לפי תורת האורגנים, או חבות בעוולת התקיפה, כטענתו, דינן להידחות כנגד נתבעים 1-2 נוכח המבואר לעיל בהתאמה.

סיכום שאלת האחריות:

182. לאור כל האמור לעיל אני מוצאת לדחות את התביעה כנגד הרש"פ (נתבעת 1).
183. אשר לאש"פ (נתבע 2), התובעים התייחסו אל אש"פ כמקשה אחת עם הרש"פ ועל כן תוצאת ההליך לגבי הרש"פ חלה על אש"פ. לכך יש להוסיף את העובדה כי לאורך כל ההליך, הלכה למעשה, לא התנהלה התביעה נגד אש"פ כישות עצמאית ונפרדת מהרש"פ.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

184. על פי טענת הנתבעים, שלא נסתרה, אש"פ הוא ארגון גג, בו חברים ארגונים שונים, למעט הג'יהאד, אשר חתם בשם הפלסטינים עם ישראל על הסכמי אוסלו, כך נוסדה הרש"פ.
- בהעדר טענות נגד אש"פ, פרט לטענה הנאמרת באופן כללי לפיה בראשו, בדרך זו או אחרת, עומד יו"ר הרש"פ – לא מצאתי לקבוע את אחריותו, ודין התביעה נגדו להידחות, כדין דחיית התביעה נגד הרש"פ.
185. התביעה נגד ארגון הג'יהאד האסלאמי (נתבע 4) נמחקת, בהעדר אישור מסירה כדין לארגון.
- הטענה כי הנתבעים 5 ו-6 הם המוסמכים לקבל את כתבי בי-דין מטעם ארגון הג'יהאד, אין בה ממש, ראשית, משום שלא הוכח כי יש אישור מסירה לארגון הג'יהאד האסלאמי דרכם, ושנית, משום שאין להסכין לאישור מסירה באמצעות אדם שכלוא בכלא לתקופה ארוכה, כנציג מוסמך לקבלת כתבי בי-דין עבור ארגון הג'יהאד – משנותק מהארגון בכליאתו.
186. התביעה נגד עיזבון המחבלת הינאדי תייסיר ג'ארדאת, נתבעת 4, נמחקת בהעדר אישור מסירה כדין לעיזבון.
187. הנתבעים 5 ו-6, אמג'ד עבידי וסאמי ג'רדאת, קיבלו באמצעות שב"ס את כתבי בי-דין, אך לא הגישו כתב הגנה, כאשר מאוחר יותר בהליך זומנו לעדות מטעם התובעים.
- התביעה נגדם מתקבלת, לא רק משום העדר כתב הגנה, אלא נוכח הראיות שהוגשו ובעיקר הרשעתם בבית המשפט הצבאי בביצוע הפיגוע.
188. הנתבע 7, ג'מאל מחאג'נה, אזרח ישראל אשר לפי הנטען הסיע את המחבלת מברטעה לחיפה, ואשר הורשע בבית המשפט המחוזי בחיפה בגין מעשים אלה – לא הגיש כתב הגנה, דא עקא שהתביעה נגדו דינה להימחק נוכח זניחתה ע"י התובעים כאמור בסיכומיהם (עמ' 42).
- הפיצוי העונשי – תביעה נגד הנתבעים 5 ו-6:**
189. התובעים בהליך זה מיקדו את עתירתם רק לפיצוי עונשי, על כן, ובעקבות הכרעה בשאלת האחריות, אדון בתביעה לפסיקת פיצוי עונשי מהנתבעים 5 ו-6, מבצעי הפיגוע – מבצעי העוולה העיקריים.
- את הפיצוי אקבע על פי הראיות כולן וטיעוני הצדדים בהליך, הגם שלא הוגש כתב הגנה מטעם הנתבעים 5 ו-6, בנסיבות בהן למעשה דין התביעה נגדם להתקבל מטעם זה בלבד. דא עקא, משנשמעו ראיות ומשזומנו הנתבעים 5 ו-6 לעדות, אבחן את הפיצוי לפי כלל הראיות.
190. להוכחת נזקיהם הגישו התובעים תצהירי עדות ראשית, וזאת בהסכמת ב"כ הנתבעים 1 ו-2, שלא ביקשה לחקור את המצהירים (ת/12). אין בתצהירים פירוט לנזק שנגרם לפי ראשי הנזק המוכרים בנזיקין, אלא תיאור הקושי, הסבל והכאב, עקב הפיגוע המחריד שאירע, תיאור אותו אני מקבלת כמוכח, לדאבון הלב.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

191. מר האיג ב' (תובע 1) תושב חיפה, בן 36 בעת האירוע, הגיש תצהיר בו מסר על עבודתו כמלצר במסעדת מקסים בזמן הפיגוע ועל פציעתו הקשה. פרטים על פציעתו לא צוינו בתצהיר, מעבר לעובדה כי העד נדרש לעבור ניתוחים רבים שנמשכו על פני תקופה ארוכה, בסופם נותר עם פגיעות פיזיות ונפשיות קשות. העד מספר על הפיגוע הקשה שהתרחש במסעדה, על ההרס שנגרם, על 21 אנשים שנרצחו ועוד 51 איש שנפצעו קשה, ביניהם העד.
192. מר אליאס נ' (תובע 2) תושב חיפה, הצהיר כי היה מבין הסועדים במסעדת מקסים בזמן הפיגוע ודיווח על פציעתו הקשה. אף הוא אינו מוסר פרטים על פציעתו בתצהיר, אך מוצא לתאר את הפיצוץ העז שבעקבותיו נרצחו 21 אנשים ועוד 51 נפצעו קשה, ביניהם העד, כולם מבאי המסעדה ועובדיה ובכללם ילדים, הורים, סבים, כך נהרסו משפחות שלמות.
193. מר פייר מ' (תובע מס' 7 ו-33) הגיש תצהיר בשמו ובשם עיזבון אביו המנוח ג'ורג' מ' ז"ל (תובעים 3-7).
- במועד הפיגוע היה העד במסעדת מקסים ולגד ענינו התרחש הפיגוע שבעקבותיו נפצע באורח קשה. העד מעיד על המראות הקשים שהותירו צלקות בנפשו, ללא פירוט של פגיעותיו.
- העד מציין את נוכחותו במסעדה ביחד עם אביו, אשר לרוע המזל פתיל חייו נגדע בפיגוע הרצחני שאירע.
194. גב' אלהאם מ', אלמנתו של ג'ורג' מ' ז"ל (תובעת מס' 4), בתצהירה מבכה את מותו של בעלה שהיה מלצר במסעדת מקסים, ונרצח בפיגוע. התובעת עותרת לפיצוי לה ולעיזבון.
195. גב' קלייר מ' ח', בתו של ג'ורג' מ' ז"ל (תובעת מס' 6), תובעת כבתו של ג'ורג' מ' שהיה מלצר במסעדה ונרצח בפיגוע. התובעת עותרת לפיצוי לה ולעיזבון.
196. גב' מרלין מ' ד', בתו של ג'ורג' מ' ז"ל (תובעת מס' 5), תובעת כבתו של ג'ורג' מ' שנרצח בפיגוע במסעדת מקסים בעת עבודתו כמלצר. העדה עותרת לפיצוי לה ולעיזבון.
197. גב' סמר כ', אלמנתו של מטאנס כ' ז"ל (תובעת מס' 9), שנרצח בפעולת טרור זדונית, מתארת את נזקיה הנפשיים עקב רציחתו של בעלה, שעבד כמלצר במסעדת מקסים, ועותרת לפיצוי לה ולעיזבון כחורשת.
198. גב' ופא פ', אמו של המנוח חנא פ' ז"ל (תובעת מס' 17), תובעת פיצוי על רציחתו של בנה בפיגוע, שהותיר אותה ואת כל המשפחה בכאב קשה מנשוא.
199. מר פרנסיס פ', אחיו של המנוח חנא פ' ז"ל (תובע מס' 18), שנרצח בפיגוע במסעדת מקסים, מבכה את אובדן אחיו ומתאר עצב יומיומי בחיי המשפחה הדואבת, שרק גובר עם השנים.
200. גב' מהא פ' ס', אחותו של המנוח חנא פ' ז"ל (תובעת מס' 19), שנרצח בפיגוע במסעדת מקסים, מתארת את האובדן הקשה למשפחה כולה, ובפרט לאם המשפחה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

- 1 201. גב' מרתא פ' ע', אחותו של המנוח חנא פ' ז"ל (תובעת מס' 20), שנרצח בפיגוע הטרור במסעדת
2 מקסים, מתארת בתצהירה את האבל, שרק גדל עם השנים, בקרב בני המשפחה ובמיוחד אָם
3 המשפחה.
- 4 202. מר נימר מ', אחיו של המנוח שרבל מ' ז"ל (התובע מס' 22), שהיה מלצר במסעדה ונרצח
5 בפיגוע תופת, מתאר את הפגיעה האישית בו ובמשפחה כולה בשל חסרונו.
- 6 203. גב' לינא מ', אחותו של המנוח שרבל מ' ז"ל (התובעת מס' 23), מחזקת את דברי אחיה אודות
7 האבל היומיומי שנושאים היא והמשפחה, אשר גובר עם השנים.
- 8 204. גב' סנא מ', אחותו של המנוח שרבל מ' ז"ל (התובעת מס' 24), תומכת בתצהירה באחיה
9 ומחזקת אותם בתיאור הסבל האישי שלה ושל המשפחה כולה בהתמודדות עם האובדן.
- 10 205. גב' אלזה מ', אחותו של המנוח שרבל מ' ז"ל (התובעת מס' 25), מתארת אף היא את האבל
11 הכבד שנפל עליה ועל משפחתה.
- 12 206. מר נסים נ', אחיו של אוסאמה נ' ז"ל (התובע מס' 31), מבכה את לכתו של אחיו שהיה קורבן
13 באירוע טרור במסעדת מקסים – רצח בכוונה תחילה ע"י אלה שביקשו לחולל הרס ואובדן זדוניים
14 רבים ככל שניתן. העד מתאר את האבל והעצב היומיומי של המשפחה ובפרט של אָם המשפחה, שבכל
15 יום שעובר רק מתגברים.
- 16 207. גב' קרולין נ', אלמנתו של אוסאמה נ' ז"ל (התובעת מס' 27), שעבד כטבח במסעדת מקסים,
17 כואבת את מותו של בעלה בפיגוע הרצחני במסעדת מקסים.
- 18 208. גב' רוזית נ', אמו של אוסאמה נ' (התובעת מס' 29), שנרצח לדאבון הלב, בפיגוע תופת
19 במסעדת מקסים, מתארת בתצהירה את הקושי להתמודד עם הכאב והצער, כאָם.
- 20 209. מר ג'סאן נ', אחיו של אוסאמה נ' ז"ל (תובע מס' 30), מחזק את תצהירי בני משפחתו בתיאור
21 האובדן הכבד של המשפחה כולה ושל אמו בפרט, המתמודדת עם הכאב והאובדן בכל מפגש משפחתי.
- 22 210. גב' נתלי נ', בתו של אוסאמה נ' ז"ל (תובעת מס' 28), תובעת פיצוי על רצח אביה, בשם העיזבון
23 שהיא אחת מיורשיו.
- 24 211. על פי סיכומים שהגישו התובעים ;
- 25 יורשי המנוח ג'ורג' מ' ז"ל היא אלמנתו התובעת 4, אלהאם מ' בשלמות,
- 26 יורשי המנוח מטאנס כ' ז"ל הם התובעים 9, 10 ו-11 (אלמנתו והוריו),
- 27 יורש המנוח חנא פ' הוא אביו נעים פ' ז"ל, ומכוחו האח פרנסיס פ' (תובע 18),
- 28 יורשי עיזבון המנוח שרבל מ' ז"ל הם אחיו ואחיותיו (התובעים 22-25),
- 29 יורשי עיזבון המנוח אוסאמה נ' ז"ל הן אשתו ובתו (התובעות 27 ו-28).

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

212. בנוסף לאמור, תובעים הנפגעים שנפצעו בפיגוע, פיצוי עונשי, והם התובע מס' 1, התובע מס' 2 והתובע מס' 33 (שהוא גם בנו של המנוח ג'ורג' מ' ז"ל שנרצח בפיגוע).

פיצוי עונשי – עקרונות כלליים:

213. פיצוי עונשי עניינו בחיוב מזיק לשלם לניזוק סכום כסף בשיעור גבוה מזה שבו הוערכו נזקיו; במובן זה הניזוק, בנסיבות אלה, מקבל פיצוי מעבר לפיצוי המוטל בשגרה – ומעבר לשיעור הנזק שנגרם, קרי מפוצה מעל הנזק שיש בו כדי להשיב את מצב הניזוק לקדמותו ומעל הפיצוי שנועד להעמיד את הניזוק במצב בו היה נמצא אלמלא נגרם הנזק.

כלשונו של המשנה לנשיאה, דאז, השופט א' ריבלין בע"א 4576/08 **בן צבי נ' הוס**, פסקה 35 (7.7.2011):

"הפיצויים העונשיים אינם שיקוף של הנזק שנגרם, אלא של התנהגות המזיק. לא השפעתם על הניזוק היא העיקר, כי אם השפעתם על המזיק".

214. בפסק הדין בפרשת מנטיין, סוקר כב' השופט נ' סולברג את עקרונות הפיצוי העונשי ועל כן אפנה לסקירתו הממצה, שם מפורטים הטעמים והשיקולים הניצבים בבסיס הפיצוי העונשי, ובכלל זה הפן העונשי והפן ההרתעתי.

השיקולים לפיצוי עונשי קיימים באופן מובהק בענייננו, נוכח מעשיהם של הנתבעים 5 ו-6, אשר בזדון ובכוונה, ברוע לב ואטימות, עשו כדי לגרום נזק רב עוצמה, כך תכננו פיגוע רב נפגעים בקרב אוכלוסייה אזרחית, ועל כך יעידו תצהירי התובעים, המתארים את הסבל, האובדן והכאב הקשה מנשוא.

215. ככלל, הפיצוי על פי דין הקבוע בסעיף 76 לפקודת הנזיקין, עניינו בהשבת המצב לקדמותו; יחד עם זאת, הכירה הפסיקה באפשרות לפסוק פיצוי עונשי, אלא שהנכונות לפסוק פיצוי עונשי, לאורך השנים, הייתה מסויגת, כך גם לא נקבעו מדדים מובהקים לקביעת שיעורו.

בפרשת אטינגר (ע"א 140/00 **עזבון אטינגר נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ**, פ"ד נח(4) 486 (2004) – להלן: "**פרשת אטינגר**") נדונה הסוגיה, וכך פורשה ההלכה ע"י כב' השופט נ' סולברג בפרשת מנטיין:

"בעניין אטינגר נאמר כי פיצויים עונשיים יושתו – "באותם מקרים אשר בהם התנהגות המזיק היא חמורה במיוחד או שיש עמה פגיעה קשה בזכויות חוקתיות" (שם, בפסקה 75), "כאשר התנהגות המזיק ראויה לגינוי" (שם, בפסקה 78). הפיצויים העונשיים "נועדו לשקף את סלידתה של החברה מהתנהגותו של המזיק" (ע"א 9474/03 יורם גדיש תשתית ובנייה (1992) בע"מ נ' בהג'ת, [פורסם בנבו] פסקה 14 (2006)), והם יוטלו "במקרים חריגים, שהנם מקוממים ומעוררי סלידה במיוחד" (ת"א (מחוזי י-ם) 6331/04 לם נ' הסתדרות מדיצינית הדסה [פורסם בנבו] (4.2.2007)).

אשר ליסוד הנפשי של המעוול, נקבע בשורה ארוכה של פסקי דין כי פיצויים עונשיים יוטלו במקרים של עוולה שבוצעה מתוך כוונה או זדון: "חומרת מעשיו של המזיק משמשת אמת המידה הכללית לפסיקת פיצויים עונשיים. בדרך כלל מתפרשת אמת המידה כמתייחסת למעשים מקוממים ונפשעים ביותר, שבוצעו מתוך כוונה (או 'מעין כוונה') ולא

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

ברשלנות גרידא" (עניין בן צבי, פסקה 38 לפסק דינו של המשנה לנשיאה א' ריבלין;
עניין משטרת ישראל, פסקה 10; עניין אבנרי, פסקה 36 לפסק דינו של השופט י'
עמית, ועוד). דרישת הזדון אף אומצה בהצעת חוק דיני ממונות (לעיל), לפיה בית
המשפט רשאי לפסוק פיצויים עונשיים "אם מצא שההפרה נעשתה בזדון" (שם,
בסעיף 461)." 5

216. אין אני נדרשת לבחינת כל מאפייניה של הסוגיה, די לענייננו לקבוע את אשמתם המוסרית
החריגה ויוצאת הדופן של המפגעים – הנתבעים 5, 6 והמחבלת, כמו גם כל אלה שהיה להם קשר
סיבתי מוכח לפיגוע החמור (כשבענייננו התביעה נגדם או שלא הוכחה או שלא הוגש אישור כדין של
מסירת כתבי בי-דין). 9

217. המפגעים במסעדת מקסים, הנתבעים 5 ו-6, ללא כל ספק עונים על המבחן שנקבע בפסיקה
בביצוע מעשה חמור מעורר סלידה, הן מבחינת המעשה עצמו והן מבחינת היסוד הנפשי שנלווה
לעשייתו – המצדיק השתת פיצוי עונשי, גם בנסיבות בהן נוהל נגדם הליך פלילי בבית המשפט הצבאי
בו הורשעו, כשהעונש שנגזר על כל אחד מהם היה 21 מאסרי עולם ועוד שנות מאסר רבות, בגין הפיגוע
במסעדת מקסים. 14

היסוד הנפשי שמאפיין את המפגעים ומידת האוטונומיה שהייתה להם בעת ביצוע הפיגוע הקשה
והחמור, הם הבסיס להוראת הפיצוי העונשי, בענייננו. 16

218. עקרונות הפיצוי העונשי מיושמים, אם כן, באופן מובהק במקרה דנן, כשמדובר במפגעים
(הנתבעים 5 ו-6) שפעלו בכוונה זדונית מתוכננת, בביצוע פיגוע רב נפגעים בקרב אוכלוסייה אזרחית
אקראית שהתקבצה לתומה במסעדה בעיר חיפה, בשליחת המחבלת-המפגעת עם חגורת נפץ שכללה
חומר נפץ רב עוצמה ובו כדורי ברזל רבים, שרק העצימו את גודל האסון, ההרס והפגיעה (ר' הודעת
אמג'ד עבידי מיום 3.12.03). 21

הטלת פיצוי עונשי על המפגעים מגשימה את התכלית העונשית, בגמול על המעשה הנורא, בהעברת
מסר של הוקעת הטרור, כמו גם הרתעת הרבים. 23

בפרשת מנטין נקבע שיעור הפיצוי ואמת המידה בקביעתו בעמ' 66 ואילך :

"בקביעת שיעורם של הפיצויים העונשיים יש להתחשב, בין היתר, במידת האשם של
הרש"פ ותרומתה לתוצאה הטראגית. אף שתומתה של הרש"פ לרצח המנוח אינה דלה,
יש לזכור כי הגם שעודדה את הנער המחבל לבצע מעשה טרור, אימנה אותו, ולימדה אותו
את אופן השימוש בנשק, הרי שלא שלחה אותו לבצע את הפיגוע ולא סייעה בתכנונו באופן
קונקרטי או בביצועו. היוזמה לרצוח את המנוח באה מצדו של הנער המחבל, כך גם הביצוע,
לפי הידוע, מבלי שהרש"פ נטלה חלק בכך. בהתחשב בכלל נסיבות העניין, גם באופי 30

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

התקדימי של חיוב בפיצויים עונשיים בכגון דא, סבורני כי נכון יהיה להטיל על הרש"פ לשלם למשפחת המנוח פיצויים עונשיים בסך של 3 מיליון ₪".

למי נפסק הפיצוי – הניזוקים הישירים והניזוקים המשניים

219. ברי כי פיצוי עונשי ישולם לניזוקים הישירים קרי לתובעים שנפגעו ולעזבון הנרצחים שלא שרדו את התופת – אלה שזכאותם הוכרה על פי דיני הנזיקין המסורתיים.

220. בע"א 444/87 אלסוחה נ' עזבון המנוח דוד ואח', מ"ו(3) 397 (1990) ופסקי דין שבאו לאחריו, הייתה מגמה להרחיב את רשימת התובעים הזכאים לפיצוי, לעבר קרובי משפחה מדרגה ראשונה (הורים, ילדים ובני זוג) בתנאים שנוסחו שם, אף שלא נכחו באירוע (להלן: "התובעים המשניים או העקיפים").

בצריך עיון נותרה בפס"ד הרחבה נוספת לנפגעים משניים בקרב בני משפחה מדרגה ראשונה – קרי לאחים.

221. למרות שלא הוכח בענייננו כי התובעים המשניים עומדים בתנאי הלכת אלסוחה הדווקניים, סבורה אני כי נוכח הנסיבות החריגות והנזקים החמורים הנגרמים בעקבות פגיע טרור – יש מקום להרחיב את הלכת אלסוחה במתן פיצוי לקרובי משפחה מדרגה ראשונה, בת זוג, ילדים, הורים ולכלול גם את האחים – כנפגעים משניים, ללא צורך בהוכחת כל יתר התנאים הנוספים שנקבעו בהלכת אלסוחה.

מדובר בקרובי משפחה במעגל סיכון משני שהם בגדר הסיכון שראוי להכיר בעקבות פגיע שכוון כלפי אוכלוסייה אזרחית – על כל המשתמע מכך.

לדידי, בני המשפחה מדרגת קרבה ראשונה, בני זוג, ילדים והורים וגם אחים, הם בתחום הסיכון שיצרו המפגעים, שבחרו לבצע מעשה טרור חמור כלפי אוכלוסייה אזרחית שהתגודדה לתומה לארוחת שבת במסעדה.

222. דומה כי אין חולק כי בפנינו הליך נזיקי יוצא דופן בחומרתו, נוכח המעשה הזדוני שבוצע, ועל כן נכון כי הלכת אלסוחה תחול במקרה דנן לרבות הרחבת רשימת התובעים המשניים מקרב כל בני המשפחה, וזאת רק משום שמדובר בנפגעי טרור, בנסיבות בהן עניינם הפך לשיח בארץ ובעולם בפרסום הזוועה בכל דרך, כולל בשידורי הטלוויזיה, לעיניהם הכלות.

קרובים אלה הם בתחום הסיכון לפגיעה שיצרו המפגעים במודע, קרי בגדר הסיכון שראוי לקחת בחשבון בעקבות ההתנהגות הנלווה של המפגעים (המזיקים).

223. דומה אם כן, שאם על פי דיני הנזיקין המסורתיים יש הרחבה של מעגל המפוצים שעומדים בתנאים שנקבעו בהלכת אלסוחה – דין דומה ומורחב, יש להחיל גם על נפגעי טרור אף שלא עומדים בכל התנאים שזכרו בהלכת אלסוחה, לרבות בהוכחת הנכות ושיעורה, כפי שנדונה שם.

224. ככלל הפיצוי, שהוא פיצוי עונשי, נקבע לפי חומרת המעשה, התנהלות המזיק, מידת הסלידה מההתנהגות, כאשר הנזק שנגרם הוא רכיב נוסף בקביעת שיעור הפיצוי העונשי.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

- 1 העיקרון, האמור, נגזר מן העובדה כי מטרת הטרור והמפגעים במקרה דנן, היא לא רק פגיעה
2 בקורבנות שנקלעו באקראי לזירה, אלא פגיעה במשפחותיהם וזריעת מורא ופחד בקרבם, והיא
3 הנותנת.
- 4 הטרור אינו מבדיל בין אדם לאדם, וכגודל הכוונה של המפגעים הטרוריסטים לגרום לפגיעה חמורה
5 שתשפיע על הנפגעים ועל כלל האוכלוסייה – אוכלוסייה אזרחית – בפגיעה שיש בה כאב, הרס ואובדן
6 לכל אחד מיחיד התא המשפחתי – כך גובה הפיצוי העונשי.
- 7 225. בעניין זה אאמץ את אמת המידה שנקבעה בפסק דין מנטין ואורה על פיצוי שיינתן לתובעים,
8 כמפורט להלן, ואשר ישולם ע"י הנתבעים 5 ו-6, ביחד ולחוד, בהדגישי כי לא נעלמה מעיני העובדה
9 כי דרישת הפיצוי היא מהמפגעים, שהועמדו גם לדין פלילי ונידונו כל אחד ל-21 מאסרי עולם, בצירוף
10 שנות מאסר רבות.
- 11 226. הפיצוי נקבע על דרך האומדנא, ובהתאם לאמור לעיל, וזאת הן לנפגעים הישירים והן לנפגעים
12 המשניים, בהתאמה, ולהלן שיעורו:
- 13 תובע 1: האיג ב' אשר נפגע בפיגוע סך של 3 מיליון ₪
- 14 תובע 2: אליאס נ' אשר נפגע בפיגוע סך של 3 מיליון ₪
- 15 תובע 3: עזבון המנוח ג'ורג' מ' ז"ל סך של 3 מיליון ₪
- 16 תובעת 4: אלהאם מ', אלמנתו והיורשת של המנוח ג'ורג' מ' ז"ל סך של 1.5 מיליון ₪
- 17 תובעת 5: מרלין מ' ד', בתו של המנוח ג'ורג' מ' ז"ל סך של 1.5 מיליון ₪
- 18 תובעת 6: קלייר מ' ח', בתו של המנוח ג'ורג' מ' ז"ל סך של 1.5 מיליון ₪
- 19 תובע 7 ו-33: פייר מ', בנו של המנוח ג'ורג' מ' ז"ל, אשר גם נפגע בפיגוע סך של 4.5 מיליון ₪
- 20 תובע 8: עזבון המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 3 מיליון ₪
- 21 תובעת 9: סמר כ', אלמנתו והיורשת של המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 1.5 מיליון ₪
- 22 תובע 10: ג'ירייס כ', אביו ויורשו של המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 1.5 מיליון ₪
- 23 תובעת 11: עטאף כ', אמו והיורשת של המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 1.5 מיליון ₪
- 24 תובעת 12: פאתנה כ' ג', אחות המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 1 מיליון ₪
- 25 תובעת 13: ג'קלין כ' ע', אחות המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 1 מיליון ₪
- 26 תובע 14: עפיף כ', אחיו של המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 1 מיליון ₪
- 27 תובע 15: מילאד כ', אחיו של המנוח מטאנס כ' ז"ל סך של 1 מיליון ₪
- 28 תובע 16: עזבון המנוח חנא פ' ז"ל סך של 3 מיליון ₪
- 29 תובעת 17: ופא פ', אמו של המנוח חנא פ' ז"ל סך של 1.5 מיליון ₪
- 30 תובע 18: פרנסיס פ', אחיו ויורש העיזבון של המנוח חנא פ' ז"ל סך של 1 מיליון ₪

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

- 1 סך של 1 מיליון ₪ תובעת 19 : מהא פ' ס', אחות המנוח חנא פ' ז"ל
- 2 סך של 1 מיליון ₪ תובעת 20 : מרתא פ' ע', אחות המנוח חנא פ' ז"ל
- 3 סך של 3 מיליון ₪ תובע 21 : עזבון המנוח שרבל מ' ז"ל
- 4 סך של 1 מיליון ₪ תובע 22 : נימר מ', אחיו ויורשו של המנוח שרבל מ' ז"ל
- 5 סך של 1 מיליון ₪ תובעת 23 : לינא מ', אחות והיורשת של המנוח שרבל מ' ז"ל
- 6 סך של 1 מיליון ₪ תובעת 24 : סנא מ', אחות והיורשת של המנוח שרבל מ' ז"ל
- 7 סך של 1 מיליון ₪ תובעת 25 : אלוה מ', אחות והיורשת של המנוח שרבל מ' ז"ל
- 8 סך של 3 מיליון ₪ תובע 26 : עזבון המנוח אוסאמה נ' ז"ל
- 9 סך של 1.5 מיליון ₪ תובעת 27 : קרולין נ', אלמנתו והיורשת של המנוח אוסאמה נ' ז"ל
- 10 סך של 1.5 מיליון ₪ תובעת 28 : נתלי נ', בתו והיורשת של המנוח אוסאמה נ' ז"ל
- 11 סך של 1.5 מיליון ₪ תובעת 29 : רוזית נ', אמו של המנוח אוסאמה נ' ז"ל
- 12 סך של 1 מיליון ₪ תובע 30 : ג'סאן נ', אחיו של המנוח אוסאמה נ' ז"ל
- 13 סך של 1 מיליון ₪ תובע 31 : נסים נ', אחיו של המנוח אוסאמה נ' ז"ל
- 14 סך של 1 מיליון ₪ תובע 32 : חוסאם נ', אחיו של המנוח אוסאמה נ' ז"ל
- 15 227. הנתבעים 1 ו-2 טוענים כי על התובעים להודיע מהו מסלול הפיצוי שהם בוחרים, כהוראת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1970, ולבחור בין התגמול על פי החוק ובין הפיצוי מהמעוול.
- 16
- 17
- 18 228. ככלל, הפיצוי לפי חוק התגמולים מתאפיין בפיצוי כללי רחב שמעניקה המדינה לכל נפגע בהתאם לנזקו ובהתאם לצרכיו בעקבות פגיעתו, ואילו הפיצוי על פי פקודת הנזיקין מהמזיק עניינו בנזק מתקן, בבחינת השבת המצב לקדמותו.
- 19
- 20
- 21 על פי חוק התגמולים קיימת "בחירת זכויות", קרי דרישה מהנפגע לבחור במסלול הפיצוי, בין תגמולים ובין תביעת נזיקין. ההסדר נובע בין היתר כדי למנוע "כפל פיצוי", שהרי אין הנפגע זכאי לתבוע את נזקו משני המקורות, קרי מהמזיק ומהמדינה.
- 22
- 23
- 24 229. שונים פני הדברים בפיצוי עונשי, בו מחויב המזיק בפיצוי שהוא בהגדרתו מעל הנזק שנגרם בפועל, ומטרתו לשקף את הסלידה של החברה מהתנהלות המזיק, על כן אין פה עניין של בחירה בין תגמול על פי חוק ובין קבלת פיצוי על נזק שנגרם, שרק ביניהם יש דמיון.
- 25
- 26
- 27 230. פרשנות תכליתית של החוק מלמדת שאין מקום להשוות בין פיצוי על פי חוק התגמולים ובין פיצוי המוכר כפיצוי עונשי, שהוא מעל לנזק שנגרם בפועל – ומשכך אין פה בחירה בין זכויות דומות אלא זכויות שונות.
- 28
- 29
- 30 באלה הנסיבות, בפיצוי העונשי יחויב המעוול, בין אם מקבל הנפגע את דמי נזקו על פי חוק התגמולים, בין אם לאו.
- 31

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 57066-01-16

231. אשר על כן, בענייננו הפיצוי העונשי שנקבע לעיל ישולם ע"י הנתבעים 5 ו-6, ללא קשר לחוק התגמולים האמור, שכן תשלומו הוא כאמור מעל לתגמולים שמקבלים ויקבלו התובעים לפי חוק התגמולים.

שכ"ט עו"ד והוצאות

232. הנתבעים 5 ו-6 ישלמו את הוצאות התובעים ויישאו בשכר טרחה עורכי דינם בשיעור של 12,535,000 ₪.

233. אשר לחיוב התובעים בהוצאות ושכ"ט כנגד יתר הנתבעים שהתביעה נגדם נדחתה או נמחקה אני מורה כדלהלן:

אני מוצאת לחייב את התובעים בהוצאות ושכ"ט עו"ד לנתבעים 3, 4 ו-7, בנסיבות בהן לא ניהלו הגנתם, כפי המפורט לעיל.

כמו כן אני מוצאת לפסוק הוצאות ושכ"ט לנתבעים 1 ו-2 שניהלו הגנתם, והתביעה נגדם נדחתה. לטעמי, אין לחייב את התובעים, כאמור, משום שגם אם הנתבעים 1 ו-2 אינם אחראים לפיצוי התובעים, כפי שקבעתי, עדיין צל מעיב על התנהלותם לאורך התקופות השונות, ודומה שאין לקבוע, על כן, כי לא היה מקום מלכתחילה להגיש תביעה, גם אם בסופה, לא נקבעה אחריותם של הנתבעים 1 ו-2 בגין הפיגוע החמור במסעדת מקסים. בנסיבות אלה אני קובעת כי כל צד יישא בהוצאותיו.

ניתן היום, י"ג טבת תשפ"א, 28 דצמבר 2020, בהעדר הצדדים.

ר. פוקס
רבקה פוקס, שופטת